

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Η "ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ,"
- I. ΚΑΡΑΒΙΔΑ** : ΟΙ ΕΝΟΧΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ
- A. ΔΕΛΜΟΥΖΟΥ** : ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ
ΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΝ ΜΑΣ
- I. ΚΑΡΑΒΙΔΑ** : Η ΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ ΚΑΙ ΤΟ
ΞΕΚΙΝΗΜΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΜΗΧΑΝΗΣ
- N. Κ. ΛΟΥΡΟΥ** : Η ΙΑΤΡΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤ. ΑΘΗΝΩΝ
ΤΗΣ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΤΗΣ
ΧΩΡΑΣ
- ΑΝΤ. ΑΘ. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ:** ΤΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ
ΥΦΗΓ. ΠΑΝΕΠΙΣΤ. ΑΘΗΝΩΝ
- Δ. ΞΑΝΑΛΑΤΟΥ ΔΡ Φ.** : ΤΟ ΝΟΥ ΜΑΣ ΠΡΟΣ ΒΟΡΡΑΝ
- F. ANDERSON** : ΡΩΣΣΙΑ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΗ
- * * * : Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΔΕΛΤΙΟ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ

ΧΡΟΝΟΣ Α' ΑΡΙΘ. 1 ΑΘΗΝΑ 8 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1945 ΤΙΜΗ ΔΡ. 50

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΥ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Α' Χρόνος — Ἄριθ. 1

ΑΘΗΝΑ

8 Φεβρουαρίου 1945

Η "ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ",

Η «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ» βγαίνει με δυο σκοπούς:—να κάμει τὰ προβλήματα πού αντιμετώπιζει τὸ ἔθνος μας γνωστά στὴν πραγματικὴ τους μορφή:—καὶ νὰ συντελέσει στὸ νὰ γίνουν αἰσθητὲς ἀπὸ τὸ λαό, μὲ τὴν ἔνταση πού χρειάζεται, οἱ ἀρχὲς τῆς δημοκρατίας.

Ὅταν ἓνα μικρὸ ἔθνος βρίσκεται καθυστερημένο στὸν τεχνικὸ καὶ πνευματικὸ πολιτισμὸ σχετικὰ μὲ ἄλλα ἔθνη, πού κατευθύνουν τὴ σύγχρονη ἐποχὴ, ὅπως συμβαίνει μὲ μᾶς, τότε εἶναι ἐντελῶς φυσικὸ, ὅτι μὲ ὄλο τὸ ἀνώτερο περιεχόμενο πού φανερώνει ὁ ψυχικὸς μας πολιτισμὸς—καὶ πού ὕστερ' ἀπὸ τὴν τελευταία δοκιμασία δὲν μπορεῖ ν' ἀμφισβητηθεῖ—θ' ἀναπυχηθεῖ μιὰ τάση γιὰ μίμηση. Ἔτσι θ' ἀποκτήσουμε τὴ συνήθεια καὶ θὰ δοκιμάσουμε νὰ μπάσουμε θεσμοὺς πού γεννήθηκαν ἀλλοῦ ὀργανικά, βγαλμένοι ἀπὸ τίς ἀνάγκες τῆς ἴδιας τῆς καθημερινῆς ζωῆς καὶ πού εἶναι γι' αὐτὸ τὸ λόγο κατάλληλοι γιὰ ἐκεῖ, γιὰ μᾶς ὅμως ξένοι, ἐπομένως καὶ βλαβεροί. Ἀπὸ τὴ συνήθεια αὐτῆς τῆς μίμησης θὰ γεννηθεῖ ἄλλο μεγαλύτερο κακό, τὸ ὅτι θὰ πάψει νὰ λειτουργεῖ τὸ δημιουργικὸ πνεῦμα, ἡ δημιουργικὴ δύναμη. Ἀπὸ τὴ στέρωση αὐτῆ τῆς δημιουργικότητος κινδυνεύουμε νὰ γίνουμε κατώτερος λαός, γιατί ἡ ὑψηλότερη λειτουργία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ δημιουργία. Ἡ τάση αὐτὴ γιὰ μίμηση δὲν ὀφείλεται μόνο στὴν ἀνώτερη ἀξία τοῦ δυτικοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Ἔτσι καταντούμε, ἀντὶ νὰ μιμούμεθα τὸ κύριο χαρακτηριστικὸ τοῦ πολιτισμοῦ ἐκείνου, πού ἦταν ἡ δημιουργία νέων μορφῶν, νὰ προσπαθοῦμε νὰ μιμηθοῦμε αὐτὸ πού ἐκεῖνοι δημιούργησαν ἢ πού ἐμεῖς νομίζουμε ὅτι δημιούργησαν. Κάνουμε δηλαδὴ ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο ἀπὸ ἐκεῖνο πού ἀποτελοῦσε τὸν πυρῆνα τοῦ ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Τὰ ἐλληνικὰ ζητήματα δὲν εἶναι οὔτε λίγα οὔτε ἀπλά. Φανερώνονται ὅσο γίνονται περισσότερο πολὺπλοκα κάθε φορὰ πού ἐπιχειρεῖται ἡ λύση τους, ὅπως π.χ. δταν ὁ Τρικούπης ἢ ὁ Βενιζέλος δοκίμασαν νὰ λύσουν μερικὰ ἀπὸ αὐτά. Περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ προκύπτουν τώρα, ἀπὸ τὸ 1939 καὶ κατόπιν. Οἱ προκαθοριστικὲς ιδιότητες τῆς γεωπολιτικῆς καὶ τῆς γεωοικονομίας μας, ὅλες οἱ ἀρετὲς καὶ ὅλα τὰ ἐλαττώματα τῆς φυλῆς, βγήκαν ἢ θὰ βγοῦν στὴν ἐπιφάνεια. Στὴν προσπάθεια, πού τώρα ἀρχίζει, νὰ ξανακάμουμε κράτος, θὰ ἰδοῦμε ἴσως μεγαλύτερους ἀκόμα παλεμικοὺς ἥρωισμοὺς καὶ ἐλεεινότερους πολιτικοὺς ἐξευτελισμοὺς ἀπὸ κείνους πού περάσαμε ἔπειτα ἀπ' τὴν ἰταλικὴν εἰσβολή. Θὰ ξαναζήσουμε ὅλα τὰ προβλήματά μας καὶ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς παρῳσιάζεται ἡ κατάλληλη εὐκαιρία καὶ γιὰ τοὺς συνεργάτες τῆς «Δημοκρατικῆς Ἐπιθεώρησης» νὰ τὰ ἀναλύσουν καὶ γιὰ τοὺς ἀναγνώστες τῆς νὰ τὰ παρακολουθήσουν.

ΟΙ ΕΝΟΧΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ

Θά θέλαμε στο πρώτο αυτό άρθρο τῆς «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ» νά ασχοληθοῦμε μέ τό δημοκρατικό πολίτευμα γιά ποιούς λόγους εἶναι τό μόνο πού ταιριάζει στή χώρα μας καί ποιά εἶναι γιά μᾶς ἡ καλύτερη μορφή τῆς Δημοκρατίας. Τῆ στιγμή ὅμως πού ξένοι βρίσκονται ἀκόμα μέσα στά θόρεια σύνορά μας, πού οἱ ὄμηροι ἀπό τίς βορειοανατολικές ἐπαρχίες μας δέ γύρισαν ἀκόμα, πού μόλις γλυτώσαμε ὄχι ἀπό τό θάνατο, ἀλλά ἀπό τή φρικὴ τοῦ βασανιστηρίου, πού τό μεγαλύτερο μέρος τῆς Ἑλλάδος εἶναι κάτω ἀπό ἕναν ἰδιωτικό στρατό, ἀλλά ζητήματα, μεγαλύτερα ἀπό τή μορφή τοῦ πολιτεύματος, πρέπει νά φέρωνται στήν παύτη γραμμῆ.

Οἱ κομμουνιστές ἐκμεταλλεύθηκαν τή δυστυχία καί τὰ εὐγενέστερα αἰσθήματα τοῦ λαοῦ, ἐξαπάτησαν τοὺς νέους καί προχώρησαν ἕως τό τέλος τοῦ ἐπαναστατικοῦ των προγράμματος, τήν ἐπίθεση γιά τήν κατάληψη τῆς ἀρχῆς καί τήν ἔναρξη στήν ἐκτέλεση τῶν προγραμμάτων, χωρίς νά συγκινηθοῦν ἀπό τήν ἐθνική καταστροφή, πού ἔτσι προκαλοῦσαν. Εἶναι λοιπόν ἔνοχοι. Μέ τήν παρατήρηση ὅμως αὐτή δέν λύεται κανένα πρόβλημα, γιατί δέν φτάνουμε στήν πραγματική αἰτία τοῦ κινδύνου· γιατί ὁ κίνδυνος αὐτός ὄχι μόνον ὑπῆρχε, ἀλλά καί πραγματοποιήθηκε καί στά 1920-1922, χωρίς νά ὀφείλεται τότε στόν κομμουνισμό. Ἀλλά καί τώρα δέν εἶναι μονάχα οἱ κομμουνιστές πού διάλυσαν τό ἔθνος· ἀξιωματικοί, πολιτευόμενοι καί ἀνώτατοι πνευματικοί λειτουργοί, πού φωνάζουν πῶς δέν εἶναι κομμουνιστές, ὅλοι αὐτοί μαζί στοιχηθῆκαν στήν ἴδια γραμμῆ μέ κακούργους καί μέ προδότες τῆς ἐθνικῆς μας ἰδέας· καί δεκάδες χιλιάδες νέοι, πολλοί ἀπό τοὺς ὁποίους ἦσαν ἀπό τὰ ἀγνότερα καί ἡρωϊκώτερα παιδιά μας, διακήρυξαν ὅτι ὁ Ἑλληνισμός εἶναι μιὰ ἀντιδραστική ἰδέα, ὅτι τὰ κλέφτικα τραγούδια τοῦ 21 ἦσαν ξεπερασμένη ὑπόθεση καί ἐπέβαλαν στά χωριατόπουλα καί στίς χωριατοπούλες μας νά τραγουδᾶνε μαζί τους τό Δημητρώφ καί τόν Τάναφ.

Ἄν παραδεχόμαστε, ὅπως καί εἶναι πραγματικά, ὅτι ὁ ἑλληνικός λαός εἶναι δημοκρατικός ἀπό παράδοση καί ἀπό τή μορφή πού παίρνει ἀναγκαστικά ἡ οἰκονομία του, τότε πῶς μπορεῖ νά ἐξηγηθῆ, ὅτι τόσοσ κόσμος παρασύρθηκε σ' ἕναν ἀγῶνα ἀντιδημοκρατικό καί ἀντεθνικό καί δέχτηκε νά χρησιμοποιηθοῦν τὰ φρικτότερα βασανιστήρια ὡς μέσο πολιτικῆς;

Κάποιον πρέπει νά βαρύνῃ μιὰ τόσο μεγάλη εὐθύνη, καί ὁ κάποιος αὐτός εἴμαστε, περισσότερο ἀπό τοὺς ἄλλους, ἐμεῖς οἱ δημοκρατικοί, γιατί στά δικά μας χέρια ἦταν τόν περισσότερο καιρό τίς τελευταῖες δεκαετίες ἡ πολιτική μόρφωση τοῦ λαοῦ καί ἡ καθοδήγηση τῆς νεότητος. Ἐμεῖς ἔχουμε τήν εὐθύνη γιατί δέν ἀντιδράσαμε ἀρκετά στίς ἀλληλοδιάδοχες δικτατορίες· ἐμεῖς διορίσαμε στά ἀνώτατα ἐκπαιδευτικά μας ἰδρύματα τοὺς δημαγωγούς καθηγητές· ἐμεῖς ἔχουμε τήν εὐθύνη γιά τό ἄφημα τοῦ λαοῦ μας στό κενό ἔπειτα ἀπό τό 1941· ἐμεῖς ἔχουμε καί τώρα πάλι τήν εὐθύνη. Νά ἀρνηθοῦμε τήν εὐθύνη μας θά ἦταν τό χειρότερο ἀπό ὅλα, γιατί ὅποιος ἀρνεῖται τίς πραγματικές εὐθύνες εἶναι ἀνάξιος νά διοικῆ.

Οἱ ἔνοχοι γιά τό θλιβερό μας κατάντημα εἶναι οἱ ἐπί κεφαλῆς τοῦ Κ.Κ.· ὑπάρχει, ἂν θέλετε, ἔνοχη ἕως ἕνα σημεῖο καί στόν ἐγωισμό μερικῶν πλουσίων καί στό φανατισμό μερικῶν μοναρχικῶν. Οἱ ὑπεύθυνοι ὅμως εἴμαστε ἐμεῖς, γιατί σ' ἐμᾶς ἐμπιστεύτηκε ὁ μέγας ὄγκος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καί ἀπό μᾶς περιμένε καί περιμένει καθοδήγηση "Ὅχι ὅμως μονάχα γι' αὐτό.

Στή σημερινή περίπτωση ἐκδηλωθῆκαν συμπτώματα, τὰ ὁποῖα δέν μποροῦν νά ἐξηγηθοῦν μόνο μέ τόν κομμουνισμό· γιατί στό σύγχρονο Ρωσικό κομμουνισμό π.χ. τέτοια συμπτώματα δέν συναντῶνται. Εἶναι ἡ ἀπίσθησις τῆς ἐθνικῆς ἑλληνικῆς ἰδέας καί μιὰ σαδισηκὴ σκληρότητα, ἀντιέλλη-

νική κι' αὐτή, ἔνδειξη καταπτώσεως. Δέν μιλοῦμε ἐδῶ βέβαια γιά τὰ ἐκτελεστικά ὄργανα· σέ μιὰ φυλὴ πού ἔχει ξένα στοιχεῖα, ὅπως ἡ δική μας, εἶναι εὐκόλο νά βρεθοῦν τέτοια ὄργανα. Μιλοῦμε γιά τοὺς ἀρχηγούς των, τοὺς ἀρχηγούς τοῦ Κ.Κ., τῆς Ε.Λ.Δ. καί τῶν ἄλλων συνεργῶν ὅσοι εἶχαν κοινὸ ὄργανο τόν ΕΛΑΣ καί τὴν ΟΠΛΑ. "Ὅλους αὐτοὺς μπορούσαμε νά τοὺς κρίνουμε ἀπό τίς ἰδέες τους, πρὶν ἀρχίσουν νά δροῦν. Τώρα μόνο ἀπό τίς πράξεις τους μπορούμε νά τοὺς κρίνουμε. Καί οἱ πράξεις τους εἶναι οἱ πράξεις τοῦ ΕΛΑΣ, τῆς πολιτοφυλακῆς καί τῆς ΟΠΛΑ.

"Ἄλλο σύμπτωμα, ὄχι τόσο χτυπητὸ ὅσο ἡ πώρωση τῶν ἀρχηγῶν τοῦ ΕΑΜ, ὅμως ὄχι λιγότερο σημαντικό, γιατί ἀφορᾷ ἄμεσα τοὺς δημοκρατικούς, οἱ ὁποῖοι θά ἐξακολουθήσουν νά κυβερνοῦν, εἶναι ὅτι τῆ στιγμή, πού τόσο βαθιά εἶχε πληγῶθῆ ἡ πατρίδα μας, βρεθῆκαν πολιτικοί δημοκρατικοί πού προσπάθησαν νά ἐκμεταλλευθοῦν τήν περίσταση αὐτή γιά ὀφέλη προσωπικά καί κομματικά· ἡ προσωπικὴ ματαιοδοξία, τὰ ὠραῖα λόγια, ἡ ἀπροθυμία γιά τήν ἐπίπονη ἐργασία τῆς μελέτης καί τῆς λύσεως τῶν προβλημάτων τῆς χώρας μας, ὅλα αὐτὰ τὰ ἐλαττώματα πού βαρύνουν πολλοὺς ἀπό τοὺς παλαιούς καί νέους—πολὺ περισσότερο τοὺς νέους παρά τοὺς παλαιούς—δημοκρατικούς, ἔγιναν καί τώρα, ὅπως καί παλαιότερα, ἡ κυριώτερη αἰτία τῆς ἀδυναμίας τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος." Ἔτσι π.χ. μιὰ Κυβέρνηση ἐθνικὴ μεταβλήθηκε σέ Κυβέρνηση προσωπικὴ καί μῆνες πολλοὶ σπαταλήθηκαν χωρίς καμμιά προπαρασκευαστικὴ ἐργασία γιά νά ἐπωφεληθοῦμε ἀπὸ τίς μοναδικές εὐκαιρίες πού μᾶς δίνει ἡ κοινὴ νίκη. Πῶς ὅλοι αὐτοὶ ἔμπορῶν νά ὑποστηρίζουν ὅτι ἀγωνίζονται ὑπὲρ τῆς δημοκρατίας, πού ἀκριβῶς στηρίζεται στή θεληματικὴ προσωπικὴ θυσία γιά τό κοινὸ συμφέρον, ἀντίθετα πρὸς τόν κομμουνισμό καί τό μοναρχισμό, πού στηρίζονται στήν ὀργανωμένη βία;

Ὁ κίνδυνος λοιπόν, τό στοιχεῖο τό ἀποσυνθετικὸ τοῦ κράτους, δέν βρίσκεται μόνο στόν κομμουνισμό· βρίσκεται καί στήν ὑπερτροφία τῆς προσωποπάθειας, πού ἀποπνίγει κάθε ἄλλο κίνητρο στήν πολιτικὴ μας ζωὴ. Καί τίποτε δέν μπορεῖ νά γίνῃ μάθημα· οὔτε οἱ παλιότερες καί σημερινές καταστροφές τοῦ ἔθνους, οὔτε ἡ ἀλληλοδιάδοχη γελοιοποίηση μερικῶν ἀπὸ τοὺς ματαιόδοξους αὐτοὺς πολιτικούς μέσα σέ ἐλάχιστα χρονικὰ διαστήματα.

"Ἔτσι φτάσαμε καί στό τελευταῖο κατάντημα, πού προέλεγαν οἱ πιὸ ἀπαισιόδοξοι καί τό θεωροῦσαν οἱ ἄλλοι σάν παραδοξολογία: διαλύσαμε τό κράτος· βγήκαν στήν ἐπιφάνεια καί βγαίνουν ἀκόμα χυδαῖα ἐλαττώματα, καί χυδαῖα πρόσωπα, μέσα στά ὁποῖα οἱ ἀρετές τοῦ λαοῦ παθαίνουν ἀπό ἀσφύξια καί χάνεται ἡ ἐμπιστοσύνη πρὸς τὴ δύναμη τῆς φυλῆς.

Τώρα πάνω ἀπὸ ὅλα στέκεται τό αἴτημα νά κάνουμε πάλι τό κράτος· μέσο πρωταρχικὸ γιά τήν ἀσκήση ἐξωτερικῆς καί ἐσωτερικῆς πολιτικῆς. Χωρὶς αὐτό δέν μπορεῖ νά υπάρξει καμμιά ἐγγύηση ζωῆς, οὔτε ἐθνικῆς, οὔτε κἂν ἀτομικῆς.

Κράτος σημαίνει δύναμη, καί πρώτα πρώτα στρατό· καί εἶναι εὐτύχημα ὅτι ἡ σημερινὴ Κυβέρνηση παρέχει κάθε ἐγγύηση, ὅτι αὐτό εἶναι ἡ καθοδηγητικὴ γραμμὴ τῆς πολιτικῆς τῆς.

Θά ἦταν ὁμοῦ δείγμα ἀφελείας νά νομισθῆ ὅτι μέσα στή σημερινὴ διεθνή καί δική μας πολιτικὴ ἀτμόσφαιρα ἰσχυρὴ στρατιωτικὴ δύναμη εἶναι ἱκανὴ νά λύσῃ τό πολιτικὸ μας πρόβλημα καί νά ὀδηγήσῃ σέ δημοκρατικὸ πολίτευμα. Πολλὰ ἀκόμα χρειάζεται νά μπουῦν ἀπὸ τώρα σέ ἐφαρμογὴ, καί μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ εἶναι: νά διαφωτισθῆ συστηματικὰ ὁ λαός· νά ἀφαιρεθῆ ἀπὸ τό Κ.Κ. ἡ δυνατότητα τῆς ἀντεθνικῆς δράσης· νά δοθῆ ἐργασία στόν πληθυσμό· νά ὀργανωθῆ ἡ δικαιοσύνη καί ἡ αὐτοδιοίκηση . . .

Στὴ χώρα μας μιὰ μειοψηφία μικρὴ, ἀρκετὴ ὅμως ὥστε νά μὴ μπορούμε νά τήν ἀγνοήσουμε, ἔχει πεισθῆ ὅτι οἱ ἐργαζόμενοι ἀδικοῦνται. Ἡ μεγάλη μας φτώχεια εἶναι ἕνας ὄρος τόσο εὐνοϊκός, ὥστε καί ἄλλοι εἶναι εὐκόλο νά

πεισθούν ότι μόνη λύση εδώ είναι ο κομμουνισμός. Το Κ.Κ. έχει και θα έχει πάντα τη δύναμη να αυξάνη τους οπαδούς του με το μοτίβο αυτό και να δημιουργή αναστατώσεις με τη μυστική του οργάνωση.

Στό όργανο της πειθούς και της μυστικής δράσεως που διαδέχεται το Κ.Κ. η κρατική ύλική δύναμη είναι ανεπαρκής. Πρέπει λοιπόν να οργανωθεί η διαφώτιση σε μεγάλη κλίμακα. Πρέπει κατόπιν να γινή ανίσχυρο το Κ.Κ. να εξακολουθήσει τις ανατρεπτικές του ενέργειες, και αυτό μπορεί να κατορθωθεί, αν για να ξαναγίνη δεκτό στην πολιτική ζωή υποχρεωθεί να τηρή τους ακόλουθους όρους:

—Κανένα κόμμα δεν μπορεί να δρά άντεδνικά όσον αφορά την άκεραιότητα του κράτους.

—Κανένα κόμμα δεν μπορεί να διατηρή μυστική οργάνωση.

—Κανένα κόμμα δεν μπορεί να κατηχή τη χρήση βίας.

—'Η δράση των πολιτικών κομμάτων μπορεί να είναι μόνο διαφωτιστική.

—'Η χρηματική διαχείριση των πολιτικών κομμάτων δεν μπορεί να είναι μυστική.

"Αν το κομμουνιστικό κόμμα δεχθή αυτούς τους όρους, θα κηρύσσεται παράνομο, σύμφωνα με τη συμφωνία που θα έχει το ίδιο υπογράψει, χωρίς να μπορεί να παραπονεθή, όταν τους παραβή· αν δεν τους δεχθή, θα πεισθή ό καθένας από τώρα για τις προθέσεις του.

Τό μέτρο αυτό είναι απαραίτητο, αλλά μόνο του μένει ένα μέτρο άρνητικό. Τό ήδικό του στρατού και τό ήδικό του λαού πρέπει να στηριχθούν σε μέτρα Ισοπολιτείας και σε άλλα μέτρα που θα φέρουν προσωρινή ύλική ανακούφιση και θα δίνουν έλπίδες για μιά οριστικότερη οικονομική βελτίωση. "Ετσι ή σημερινή Κυβέρνηση, αλλά και όλόκληρος ο δημοκρατικός κόσμος, που άμεσα ή έμμεσα κυβερνούν σήμερα πάλι την Ελλάδα, αντιμετωπίζουν τα μεγαλύτερα προβλήματα και ή ευθύνη τους θα είναι μεγάλη, αν δεν αντιμετωπίσουν και δεν δώσουν λύσεις στα πραγματικά προβλήματα της Ελλάδος, παραμερίζοντας τόσο τις προσωπικές τους φιλοδοξίες, όσο και όλα εκείνα τα σχήματα πολιτικής διαμάχης, που γεννηθήκαν και έχουν λόγο ύπαρξεως σε ξένες πλούσιες βιομηχανικές χώρες, είναι όμως ξένα προς τη δική μας οικονομική οργάνωση και τη δημοκρατική μας παράδοση.

I. ΚΑΡΑΒΙΔΑΣ

ΤΟ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΝ ΜΑΣ

Η ΓΝΩΜΗ ΤΟΥ Α. ΔΕΛΜΟΥΖΟΥ

"Εδώ και λίγους μήνες ο Α. Δελμούζος δημοσίευσε ένα πολυσέλιδο βιβλίο με τόν τίτλο «Τό πρόβλημα της Φιλοσοφικής Σχολής». Τό έργο αυτό μας κίνησε ξεχωριστό ενδιαφέρον, πρώτα, γιατί έχει γνή από τη δική μας πραγματικότητα και από πολύχρονη προσωπική πείρα του συγγραφέα, και έπειτα γιατί έρευνά ένα από τα βασικότερα προβλήματα της πνευματικής μας ζωής. "Αν και από τόν τίτλο φαίνεται πως τό θέμα περιορίζεται στη φιλοσοφική σχολή, μόλα ταύτα άπλώνεται άλλοτε άμεσα και άλλοτε έμμεσα σε όλο τό μορφωτικό πρόβλημα του Πανεπιστημίου. "Ετσι τό βιβλίο αυτό παίρνει πολύ γενικότερη σημασία, φτάνει μόνο να συλλογιστούμε πως οι πανεπιστημιακές σχολές μορφώνουν τό ήγεται στοιχεία του τόπου μας, και ή καλή ή κακή μόρφωσή τους έπηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την εξέλιξη όχι μόνο της πνευματικής, αλλά και της κοινωνικής και ύλικής μας ζωής. Γι' αυτό νομι-

ζομε σκόπιμο να δώσωμε στους αναγνώστες μας κάπως πλατύτερα τό κυριότερο σημετά από τη μελέτη του Α. Δελμούζου. Και τό κάνομε αυτό και για ένα άλλο άκόμα λόγο, να βοηθήσωμε δηλαδή την πρόθεση που ό ίδιος ό συγγραφέας τονίζει στο βιβλίο του: να γίνουν συνειδητά σε πλατύτερους κύκλους τό βασικά σημετά του μορφωτικού προβλήματος των φοιτητών, να προκληθή άπάνω σ' αυτά συζήτηση αντικειμενική, κι έτσι να προχωρήσωμε στις καλύτερες λύσεις που μπορούν να δοθούν σήμερα σύμφωνα με τους όρους της δικής μας πνευματικής ζωής.

**

Στην αρχή εξετάζει ό συγγρ. τό σκοπό της φιλοσοφικής σχολής που είναι κατά τη γνώμη του διπλός: πρώτα έπιστημονικός και οι ίδιοι δηλ. οι καθηγητές να έρευνούν τά θέματα του κλάδου των και να προάγουν

την έπιστήμη τους, αλλά και να μορφώνουν νέους Ικανούς για την έπιστημονική έρευνα, και δεύτερο επαγγελματικός, να μορφώνουν δηλ. καλούς επαγγελματίες. Τό ίδιο Ισχύει και για τις άλλες σχολές.

Γιά να πετύχη ό σκοπός αυτός τρία είναι τό σπουδαιότερα μέσα: τό διδαχτικό προσωπικό, ή ποιότητα των φοιτητών και τό πρόγραμμα των σπουδών τους. Τά μέσα, τους παράγοντες αυτούς, τους εξετάζει πρώτα γενικά άσχετα με τη δική μας πραγματικότητα: πως πρέπει δηλ. να είναι για να πετύχη τό έργο μιάς πανεπιστημιακής σχολής. α') Τό προσωπικό πρέπει ν' άποτεληται από άνθρώπους που όχι μόνο στον κλάδο τους είναι Ικανώτατοι και δημιουργικοί, παρά είναι και άνώτεροι χαρακτήρες, ό καθένας τους ζωντανό παράδειγμα για τό ίδανικό που θέλει να έμποτίση στο φοιτητή με τη διδασκαλία του. Με τό φοιτητή πρέπει να τόν δένει σχέση βαθύτατα μορφωτική, και τότε καμιά του ενέργεια δε δ' άντιμάχεται τη μόρφωση των φοιτητών. β') Γιά να είναι γόνιμο τό έργο μιάς σχολής, πρέπει όσοι θα φοιτούν σ' αυτή να έχουν την προπαιδεία και τις πνευματικές Ικανότητες που είναι απαραίτητες για έπιστημονικές σπουδές, και να έχουν άκόμα έσωτερική κλίση για τις έπιστήμες της σχολής και τό σχετικό έπάγγελμα. Γι' αυτό πρέπει να γίνεται αυστηρότατη έπιλογή των νέων που θα φοιτήσουν στο Πανεπιστήμιο. Και αν μάλιστα τά περιορισμένα μέσα για τη μόρφωση πολλών φοιτητών, όπως π. χ. εργαστήρια, κλινικές κ. ά., ή πληθώρα επαγγελματιών σ' έναν κλάδο ή και άλλοι λόγοι έπιβάλλουν σε μιά σχολή να δέχεται ώρισμένο αριθμό φοιτητών, τότε από τους Ικανούς άποφοίτους των γυμνασίων πρέπει να διαλέγωνται οι πιο Ικανοί. Κι' εδώ τονίζει ό συγγρ. μιά άποψη της κοινωνικής δικαιοσύνης: από τό δημοτικό σχολείο ν' αρχίζει ή έπιλογή των παιδιών που θα φοιτήσουν στα σχολεία της μέσης παιδείας, και από τά μέσα πάλι σχολές οι πιο Ικανοί νέοι, όσοι από τό φυσικό τους προσορίζονται για έπιστημονικές σπουδές, άσχετα από την οικονομική και κοινωνική θέση της οικογενείας των. Και είναι χρέος της Πολιτείας να φροντίζει με ύποτροφίες και άλλα μέτρα ώστε να μήν έμποδίζονται από λόγους οικονομικούς να μορφώνονται σε μέσα και άνώτερα σχολεία οι Ικανώτεροι νέοι ενός τόπου, γιατί μόνον τότε ό τόπος αυτός μπορεί ν' άναπτύσσει όλη τη δυναμικότητα του λαού του. Τό απαραίτητο δηλ. προσόν του νέου για άνώτερη μόρφωση δεν πρέπει να είναι ούτε ό πλοτός και ή οικογενειακή του θέση, ούτε όμως και ή φτώχεια, όπως τονίζουν διάφοροι δημαγωγοί, αλλά μόνο και μόνον ή Ικανότητά των για τέτοια μόρφωση. "Ετσι με τόν καιρό θα άναπτυχθή Ιεραρχία πραγματικών άξιών που θα την άναγνωρίζουν όλοι. Κοντά όμως στην έπιλογή των φοιτητών ένα σπουδαίο μέσο για την καλύτερη μόρφωσή τους είναι ή φοιτητική ζωή. Κι' εδώ χρειάζεται μιά ζωή που θα την οργανώνουν οι ίδιοι φοι-

τητές όχι κατ' έπιταγήν αλλά ελεύθεροι μέσα από τις δικές των άνάγκες και τη δική τους ψυχολογία: μιά ζωή που θα παρουσιάσει και έξω και πέρα από τό πρόγραμμα των σπουδών πολλές εύκαιρίες για να συμπληρώνουν με άτομική και όμαδική δράση, ν' άπλώνουν και έμπεδώνουν τη μόρφωση του μελλοντικού επαγγελματία και πολίτη.

γ') Τό τρίτο μέσο είναι τό πρόγραμμα των σπουδών. "Εδώ μιλά ό σ. ειδικά για τό πρόγραμμα της φιλοσοφικής σχολής, οι γενικές όμως αρχές που εκδέται Ισχύουν και μέγα μέρος και για τις άλλες σχολές. Δεν μπορεί, λέει, να μορφωθή ένας έπιστήμονας και ένας Ικανός επαγγελματίας με τό πλήθος της έπιστήμες της σχολής του και με τό πολύ ύλικό, δηλ. με τη ρηχή πολυγλωσσία, παρά μόνον αν συγκεντρώσει την προσοχή του σε λίγες, 3 ως 4 τό πολύ κύριες έπιστήμες και σ' αυτών τη μελέτη κυρίως έπιμείνη, μελετώντας κι' εδώ βαθύτερα και πλατύτερα ώρισμένα προβλήματα: άλλες έπιστήμες βοηθητικές για τη μόρφωσή του πρέπει να κατέχουν στο πρόγραμμα των σπουδών του βοηθητική μόνο θέση. "Ετσι ή φιλοσοφική σχολή δε θα δίνη ένα μόνο γενικό δίπλωμα, αλλά διάφορα ειδικά πτυχία, φιλοσοφίας, Ιστορίας, φιλολογίας κτλ. Ούτε όμως και με τις πολλές ακροάσεις μορφώνεται ό φοιτητής, αν από τό πρώι ως τό βράδυ κάθεται καρφωμένος στο θρονίο και άκούει παθητικά τόν έναν κοντά στον άλλον δλους τους καθηγητές του και σε όλο τό μαθημάτά τους. Μορφώνεται κυρίως με την προσωπική μελέτη και έργασία, και γι' αυτό πρέπει να του μένη πολλές καιρός για να δουλεύη ό ίδιος, ενώ οι ακροάσεις θάναυ περιορισμένες: κι' εδώ πάλι τό κέντρο του βάρους θα πέφτη όλο και περισσότερο στις άσκήσεις και τά φροντιστήρια.

Κι' ένα άλλο άκόμα σημετό πρέπει να προσέξωμε στο γενικό αυτό μέρος, τό βαρύ νόημα που παίρνει ή άκαδημαϊκή ελευθερία. Είναι ελεύθερος ό καθηγητής στην έρευνα και τη διδασκαλία του, δεν είναι όμως ελεύθερος να διδάσκη ό, τι θέλει κι' όσες ώρες θέλει, ούτε και να απαιτή να τόν άκούνε ύποχρεωτικά όλοι οι φοιτητές και να εξετάζονται όλοι στο μάθημά του. Σε όλα αυτά τόν δεσμεύει ό σκοπός και ό κύκλος των μαθημάτων σε κάθε πτυχίο καθώς και τό σχετικό πρόγραμμα των εξετάσεων. Τό ίδιο και ό φοιτητής είναι ελεύθερος να κανονίζει τις ακροάσεις του προτιμώντας τόν ένα ή τόν άλλο καθηγητή ή μάθημα, μέσα όμως στα όρια που επιβάλλει ό αντικειμενικός σκοπός που ακολουθεί, ή καλή δηλ. έπιστημονική και επαγγελματική μόρφωσή του. Είναι άκόμα ελεύθερος να οργανώνει τη φοιτητική του ζωή με συλλόγους και οργανώσεις φοιτητικές, όχι όμως με οργανώσεις και συλλόγους που άντιμάχονται τό σκοπό που ό ίδιος έχει επιβάλλει με την άπόφασή του να φοιτήσει στο πανεπιστήμιο, να μορφωθή δηλ. όσο γίνεται καλύτερα έπιστημονικά και επαγγελματικά. "Ελευθερία δηλ. άκαδημαϊκή χωρίς αντικειμενικές δεσμεύσεις δεν μπορεί να σταθή.

«Υστερα από το γενικό αυτό μέρος ο σ. έρχεται στις δικές μας φιλοσοφικές σχολές και έρευνά αν πετυχαίνουν ή όχι το διπλό σκοπό τους. Η άπάντησή είναι άρνητική. Τόν έπιστημονικό σκοπό έν μέρει μόνον τόν πετυχαίνουν, όσο εξαρτάται από τή δημιουργική έργασία μετρημένων καθηγητών νέους όμως έρευνητές τής έπιστήμης δέν κατορθώνουν νά μορφώσουν. Απόδειξη ή φτώχια τής έπιστημονικής μας ζωής. Όλοκληρωτική όμως είναι ή άποτυχία τού επαγγελματικού σκοπού, όπως τόν δείχνει τó μορφωτικό επίπεδο τού προσωπικού τής μέσης παιδείας και τ' άποτελέσματα τής διδασκαλίας του. Η εικόνα πού παρουσιάζουν οι άπόφοιτοι τών γυμνασίων είναι τραγική. Άπ' αυτούς ούτε 20 στους έκαστο δέν έχουν τήν προπαιδεία πού χρειάζονται οι πανεπιστημιακές σπουδές. Αύτά για τις δυό φιλοσοφικές σχολές. Και για τις άλλες όμως σχολές τών πανεπιστημίων ή πείρα δέν νομίζουμε νά μάς δείχνει πολύ καλύτερα άποτελέσματα.

Ζητώντας τά αίτια τής άποτυχίας ο σ. εξετάζει πάλι τούς τρεις παράγοντες πού αναφέραμε παραπάνω: τó προσωπικό, τήν ποιότητα τών φοιτητών και τή φοιτητική ζωή, και τρίτο τó πρόγραμμα τών σπουδών. α) Γενικά τó προσωπικό τών πανεπιστημίων δέν ανταποκρίνεται πάντα στις απαιτήσεις πού βάζει τó καθηγητικό έργο, όσο και αν έχωμέ και πάλι πολλούς έκαστο καθηγητές, μερικούς μάλιστα καί εξαιρετικούς, από τις πιό διαλεχτές δυνάμεις πού δά μπορούσε νά δώση ο τόπος μας και με άλλιώςτική καλή όργάνωση τής παιδείας μας. Καί αναφέρει εδώ ο σ. μερικά χτυπητά παραδείγματα, όπως π.χ. τή βιβλιομπορία ή τήν παραμέληση τής μορφωτικής άποστολής των από καθηγητές πού διδάσκουν στά πεταχτά ή εδώ κι εκεί μόνον, ένω τó κύριο έργο τους είναι έξω πανεπιστημιακό κι άσχετο με τή μόρφωση τών φοιτητών. "Επειτα δέν είναι σπάνιο και τó φαινόμενο νά κατέχη τήν πανεπιστημιακή έδρα πολύ μέτριος ή κάποτε και άνίκανος καθηγητής, ένω στόν κλάδο του μόνον έξω από τó πανεπιστήμιο άλλοι άσυγκρίτως άνώτεροί του. Τέτοια θέδια παραδείγματα περιορίζονται σέ μικρό κύκλο, ο αντίτυπος τους όμως είναι μεγάλος γιατί δηλητηριάζουν τήν άτμόσφαιρα τού πανεπιστημίου και έμποδίζουν με τó ζωντανό παράδειγμα και τή σιωπηλή άνοχη τών άλλων νά πάρη άπόλυτο κύρος και νά έπιβληθί και στό φοιτητικό κόσμο σάν κάτι άπόρροιο ή έννοια τού χρέους και τó σοβαρό αντίκρυσμα τού πανεπιστημιακού έργου. Κοντά όμως στις παραπάνω άτομικές περιπτώσεις είναι και γενικότερα δυσάρεστα φαινόμενα με χαρακτηριστά άμασικό. "Ετσι π.χ. είναι γεγονός ότι μέτριος ή και άνίκανος κάποτε καθηγητής δέν έπιβλήθηκε πάντοτε από τήν πολιτεία παρά προτάθηκε έστω και σπάνια από τήν ίδια τή σχολή, χωρίς καν νά ύπάρχη και ή τυπική δικαιολογία ότι δέν ήταν άλλοι ύποψήφιοι ίκανοί ή και ίκανώτατοι. Άκόμα έχουν ιδρυθί κάποτε ύστερα από πρόταση μιάς σχολής

περιττές ταχτικές έδρες χωρίς καμιά πραγματική ανάγκη ή χωρίστηκε μικρό τμήμα από έπιστήμη πού φτάνει νά τή διδάξη ένας καθηγητής και προτάθηκε γι' αυτό δεύτερη ταχτική έδρα, και τó χειρότερο τά μαθήματα τους γίνονταν ύποχρεωτικά για τó φοιτητή. Καί γενικότερα όμως είναι σημετα σέ μερικά προγράμματα ύποχρεωτικών σπουδών πού δείχνουν ότι σ' ένα άμασικό έργο κέντρο γίνεται ο καθηγητής ως άτομο, ένω ο φοιτητής, ή άντοχή και ή μόρφωση του σχεδόν δέ λογαριάζονται. "Επειτα είναι χαρακτηριστικό τó γεγονός ότι πολλές φορές τó ίδιο τó πανεπιστήμιο ζήτησε από τήν πολιτεία για λόγους οικονομικούς νά μόν έφαρμοστή στις είσιτήριες εξετάσεις του ο numerus clausus, και άφησε έτσι νά γραφούν στις πανεπιστημιακές σχολές διπλάσιοι ή και περισσότεροι νέοι, ένω συγχρόνως τó ίδιο τó πανεπιστήμιο διαλαλούσε τήν άγραμματοσύνη τών γυμνασιακών άποφοίτων.

Μιλώντας ειδικότερα ο συγγρ. για τó προσωπικό τής φιλοσοφικής σχολής θρίσκει ότι ή σημερινή σύνθεσή του δέν μπορεί ούτε καν νά συγκριθί με τή σύνθεση πού είχε σέ παλαιότερες εποχές. Η πλειοψηφία έσπεκε τότε καλά στή θέση της, σ' αυτήν μάλιστα είχαμε και μορφές δυνατές, ένω πρds τά κάτω ξεχώριζε μιά μικρή μόνο μειοψηφία. Σήμερα τó κέντρο τó κατέχουν μέτριες δυνάμεις, ένω οι ίκανοί ή και ίκανώτατοι άσχετα με τήν ιδεολογία τους μόλις μετριοδύονται στά πέντε δάχτυλα. Τó χειρότερο όμως είναι τó ότι ή πλειοψηφία τής σχολής άντιπροσωπεύει τήν πιό στεφρα και πιό όπισθοδρομική τάση στήν πνευματική μας ζωή, με τέτοιο μάλιστα φανατισμό ώστε μόνο τυφλούς όπαδούς της άνέχεται, και γυρεύει με κάθε μέσο νά έξοντώση κάθε αντίμαχη δύναμη πού έτυχε νά είναι μέλος τής σχολής (βλ. δίκη Κακριδής). Η συνέπεια είναι ότι θρίσκεται σέ όλοφάνερη αντίθεση με τήν κοινή γνώμη, με τήν έξωπανεπιστημιακή πνευματική κίνηση και με τις άνάγκες και τήν ψυχολογία τών φοιτητών της.

β) Έκτός από τó προσωπικό, άλλο αίτιο τής άποτυχίας είναι ή ποιότητα τών φοιτητών και ή φοιτητική ζωή τους. "Αν και είδαμε πόσο άτελής είναι ή προπαιδεία τών νέων πού άποφοιτούν από τά γυμνάσια, μόλα ταύτα δέ γίνεται καμιά έπιλογή τών πιό ίκανών τουλάχιστο άπ' αυτούς. Οι είσιτήριες εξετάσεις είναι έπιφανειακές, και όπως γίνονται δέ δίνουν καμιά έγγύηση για σωτή κρίση. "Ετσι μπαίνουν στό πανεπιστήμιο και πάρα πολλοί μέτριοι ή και τελείως άκατάλληλοι νέοι για πανεπιστημιακές σπουδές. Κι' ένω ο numerus clausus ήταν τέλος πάντων κάποιον μέσο περιορισμού, και αυτό μόλα ταύτα δέν κρατήθηκε. Καί είναι χρονιές πού οι πανεπιστημιακές σχολές δέχτηκαν 70 σχεδόν στους έκαστο άπ' όσους είχαμ παρουσιάσει στις είσιτήριες εξετάσεις, ένω με τόν numerus clausus έπρεπε νά μπουσ ως 35% και σύμφωνα με τις πραγματικές των ίκανότητας όχι παραπάνω από 20 στους έκαστο. Και τó κακό είναι ακόμα μεγαλύτερο στις φιλοσοφικές σχολές, γιατί σ' αυτές από παράδοση

δέν πηγαίνουν πάντα οι ίκανώτεροι γυμνασιακοί άπόφοιτοι. Η έπιλογή έπομένως εδώ έπρεπε νά είναι άυστηρότερη και τó ποσοστό αύτων πού δά έμπαιναν πολύ μικρότερο. Μόλα ταύτα ή έπίεκεια ήταν συχνά μεγαλύτερη παρά στις άλλες σχολές.

Κοντά όμως στήν ποιότητα τών φοιτητών συντρέχει και άλλη αίτια τού κακού, ή φοιτητική ζωή. Στά παλαιότερα χρόνια δέν είχαμε καμιά ώργανωμένη φοιτητική ζωή και οι φοιτητές περνούσαν τόν περισσότερο καιρό τους άνεργοι στά καφενετα χαρτοπαίζοντας ή πολιτικολογώντας. Τά τελευταία όμως χρόνια ή φοιτητική ζωή πρόσβαλε έξαφνα ώργανωμένη συστηματικά. Ό όργασμός τής κοινωνίας για επαγγελματικές ένώσεις μεταφέρθηκε και στά δυό Πανεπιστήμια. Κάθε σχολή είχε τó σύλλογό της, όλες οι σχολές μαζί τήν όμοσπονδία τους, και ο παμφοιτητικός άγκάλιαζε όλο τó φοιτητικό

I. ΚΑΡΑΒΙΔΑ

Η ΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΜΗΧΑΝΗΣ

Η προσπάθεια για τή σταθεροποίηση τής δραχμής ήτανε, τó τελευταίο τρίμηνο, μιά από τις αιτίες πού δέν καταφέραμε νά ξεκινήσουμε τήν παραγωγική μας μηχανή. Η άνασχετική της προσπάθεια δέν έπαψε ακόμα και θά έξακολουθήσει όσον καιρό ή σταθεροποίηση δέν εξετάζεται σχετικά με τόν τελικό σκοπό πού πρέπει νά έξυπηρετήσσει, δηλαδή τήν αύξηση τής παραγωγής, αλλά με άλλα κριτήρια.

Η σταθεροποίηση ένός χάρτινου νομίσματος είναι έννοια τόσο περισσότερο σαφής, όσο οι άλλες αξίες γύρω από αυτή μένουν σταθερότερες σέ τιμή και σέ ποσότητα· παύει νά είναι άπλή όταν οι άλλες αξίες, οι όροι συγκρίσεως δηλαδή, γίνονται άσταθετα, και μάλιστα όταν ή μεταβολή τους δέν γίνεται πρds τήν ίδια κατεύθυνση. Η νέα δραχμή σταθεροποιήθηκε αρχικά αυθαίρετα σχετικά με τή χάρτινη λίρα, βρέθηκε όμως άμέσως σχεδόν ότι ή χάρτινη λίρα δέν είχε και δέν έχει σταθερή τιμή σχετικά πρds τó χρυσό και ή τιμή τής δραχμής άλλαξε. Καί ή τιμή όμως τού χρυσού σχετικά με τά άγαθά, ή αγοραστική του δύναμη δηλαδή, δέν είναι ακόμα σταθερή στή χώρα μας, ούτε μπορεί νά είναι πρds τó παρόν.

Η έντύπωση γίνεται πιό άσφαής ακόμα, όταν πάρουμε ύπόψη και τήν τιμή τού δολλαρίου και άλλων αξιών.

Οι όργανώσεις τους είχαν στό βάθος επαγγελματικούς σκοπούς μπερδένους με πολιτικούς. Καί είναι μάλιστα χαρακτηριστικό ότι σ' αυτές κυριαρχούσε ή έργατική ψυχολογία. Κι εδώ κάθε άλλο παρά μικρό ρόλο έπαιξε ή προπαγάνδα κι' ή έκμετάλλευση. Ό φοιτητής έγινε έργολήπτης κι' ο καθηγητής με τó κράτος έργοδότης: νά πάρουμε όσο μπορούμε περισσότερα και κυρίως χαριστικές διατάξεις. Μέσο ή άπεργία και σκοπός ο νόμος τού έλάσσονος κόπου. Σ' αυτό συγκεντρώνονται τά περισσότερα αίτήματα τους. "Ετσι τó πανεπιστημιακό έργο είχε καταντήσει όλόκληρη άλυσίδα από άπεργίες με διαλείμματα μόνο έργασίας. Διαλείμματα όμως και αυτά με έργασία φαινομενική. Τέτοια φοιτητική ζωή και ψυχολογία κόντευαν νά χαλάση και τó μικρό καλό πού ήταν δυνατό νά δώση στούς φοιτητές του τó πανεπιστήμιο.

Η σταθεροποίηση προϋποθέτει κάποια έξίσωση, και ή τελευταία αυτή προϋποθέτει έλευθερία κυκλοφορίας άγαθών και χρηματικών αξιών. Η πολεμική κατάσταση έμποδίζει αυτή τήν κυκλοφορία σέ διαφορετικό βαθμό κάθε φορά, μεταβάλλοντας έτσι τις προϋποθέσεις τής σταθεροποίησης. "Ετσι είδαμε τή χρησιμη αξία τού χρυσού νά μεταβάλλεται τόσο πολύ τά τελευταία χρόνια στήν Ελλάδα. Μιά οικογένεια πού ζούσε με μιά χρυσή λίρα τó μήνα πέρυσι, χρειάζεται τώρα τέσσερις χρυσές λίρες.

Η έννοια όμως τής σταθεροποίησης γίνεται σαφέστερη όταν τήν εξετάσουμε σχετικά μόνο με τó σκοπό πού επιδιώκουμε μ' αυτή: παραδεχόμεστε πως ο σκοπός αύτδς είναι τó νά μπορέσει ο λαός νά άποχτήσει περισσότερα άγαθά. Στό σκοπό αυτό ή σταθεροποίηση παρουσιάζεται σαν μέσο πού βοηθεί τήν άποταμίευση και τή διευκόλυνση τών συναλλαγών, τις κυριώτερες προϋποθέσεις πού είναι απαραίτητες για τήν οικονομική λειτουργία.

Σχετικά με τήν άποταμίευση παρατηρούμε ότι δέν εξαρτάται μόνο από τή σταθεροποίηση. Ό παράλογος εκμηδενισμός π.χ. ή έξευτελισμός των καταθέσεων και τών κρατικών ύποχρεώσεων, ο έξευτελισμός τών έννοιών—και για κείνους ακόμα πού διαθέτουν πολλαπλάσιους πόρους από τούς πόρους τών έννοιικιστών—είναι δυό

μέτρα που ίσχυσαν σύγχρονα με την προσπάθεια σταθεροποίησης, ενώ είναι αντίθετα προς την αποταμίευση. Σχετικά με την διευκόλυνση των συναλλαγών βλέπει κανείς ευκολώτερα ότι, αν δεν χορηγηθούν πιστώσεις, ή μηχανή της παραγωγής δεν μπορεί να λειτουργήσει. Η άφθονη χορηγία πιστώσεων μπορεί να κλονίσει τη σταθεροποίηση· μπορεί, δεν είναι όμως και αναπόφευκτο. Η πολύ μικρή χορηγία πιστώσεων θα κλονίσει όπωςδήποτε τη σταθεροποίηση, αν και το αποτέλεσμα αυτό δεν θα φανερώσει άμεσα, στον καιρό δηλαδή μας τρέφουν οι σύμμαχοι επί πιστώσει, γιατί θα αρχίσουμε πολύ να αρχίσουμε να παράγουμε.

Η εκκίνηση της παραγωγικής μας μηχανής έπρεπε να είναι φανερό ότι αποτελεί μία τεράστια προσπάθεια. Αν θεωρήσουμε μόνο τη βιομηχανία που διέσωσε τις εγκαταστάσεις της, ή προσπάθεια αυτή αντιστοιχεί στο κεφάλαιο κινήσεως—δηλαδή στις πρώτες ύλες και στην άμοιβή του προσωπικού για ένα χρονικό διάστημα (δηλαδή στα αγαθά τα οποία θα αγοράζαν οι εργάτες με τα ήμερομισθιά τους έως που να αρχίσει ή εγχώρια παραγωγή). Η προσπάθεια αυτή είναι—από την άποψη της δαπάνης—σημαντικά μεγαλύτερη και από την προσπάθεια της κινητοποίησης για πόλεμο. Στην περίπτωση αυτή το νόμισμα γενικά κάμπτεται—χωρίς αυτό να είναι και αναπόφευκτο. Και στην περίπτωση λοιπόν της εκκίνησης της παραγωγικής μας μηχανής πρέπει να έχουμε υπόψη μας, ότι, είτε ή μηχανή δεν θα κινήσει—όποτε ή πτώση της δραχμής θα αναβληθεί αλλά δεν θα αποφευχθεί—είτε ή εκκίνηση της μηχανής θα φέρει μία παροδική πτώση της δραχμής, που όμως δεν θα είναι και αναπόφευκτη, όπως π. χ. αν πεισθούν όλοι, ιδιαίτερα όμως οι μισθωτοί, ότι πρέπει να περιοριστούν στο ελάχιστο έως που να αρχίσει να αποδίδει ή παραγωγική μηχανή.

Είναι φανερό πως για να ξεκινήσει ή παραγωγική μας μηχανή χρειάζονται επίσης πρώτες ύλες, μερικά προϊόντα και κάψιμα· και το σπουδαιότερο, χρειάζεται δια-

θέσιμο εκτόπισμα για τη μεταφορά τους. Για την προμήθεια αυτών έχουμε αρκετό κάλυμμα και δικαιούμαστε στο απαραίτητο εκτόπισμα γιατί έχουμε συνεισφέρει πολύ περισσότερα πλοία από την αναλογία μας και δεν θα ζητήσουμε περισσότερα από ό,τι ανάλογα και οι άλλοι σύμμαχοι παίρνουν, για τις ίδιες ανάγκες. Τόσον ή ΕΜ ΕΑ όσο και ή ΟΥΝΡΡΑ έκαμαν λάθη στους λογαριασμούς τους σχετικά με την Ελλάδα, λάθη που σε μας ήσαν άγνωστα, που έπρεπε όμως να είναι γνωστά στην Κυβέρνησή μας στο Κάιρο, ή οποία όμως φαίνεται δεν τα είχε καθόλου υποπτευθεί. Αν εξακολουθήσει ή ίδια πολιτική, δηλαδή να περιμένουμε να ξεκινήσουμε την παραγωγική μας μηχανή με 300 τόννους χαμπάκι και 300 τόννους μαλλί, με 1000 φορτηγά αυτοκίνητα και τις σιδηροδρομικές γραμμές άχρηστες και την άκτοπλοία βουλιαγμένη, με διατροφή του άστικου πληθυσμού επί πιστώσει και εισαγωγή έτοιμων ειδών, ο πληθυσμός θα φτάσει σε τέτοια κατάσταση από την αναγκαστική άργια, στην οποία τον καταδικάζει μία τόσο άστυχαστη οικονομική πολιτική που θα έχουμε γρήγορα αποτελέσματα δυσάρεστα όχι μόνο από την ύλική, αλλά και την ήθικη άποψη. Η οικονομική αυτή πολιτική είναι άρνητική, και ο ρυθμός της όχι μόνο δεν είναι πολεμικός, αλλά είναι κυριολεκτικά απαράδεχτος. Πρέπει να εξήγηθεί στους συμμάχους ή πραγματική κατάσταση, να ζητηθεί το αναγκαίο εκτόπισμα και οι πρώτες ύλες και να αποτολμηθεί ή χρηματοδότηση των βιομηχανιών καθώς και ο περιορισμός των ήμερομισθίων για ένα τρίμηνο σε χαμηλά όρια, για να μπορέσουμε κατόπιν να τα ύψώσουμε στα κανονικά επίπεδα. Έτσι ή σταθεροποίηση θα στηριχθεί στην παραγωγή μας και θα μπορέσει και το κάλυμμα να εκτελέσει τον δικό του ρόλο, ο οποίος ουσιαστικά συνίσταται όχι στο να κάνει δυνατή την ανταλλαγή των δραχμών με ξένο χαρτονόμισμα, αλλά να ανταποκρίνεται στην παροδική ανισοσκελίση εισαγωγής και εξαγωγής συναλλαγματος.

N. K. ΛΟΥΡΟΥ Καθ. Πανεπιστημίου 'Αθηνών

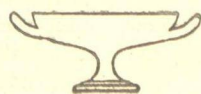
Η ΙΑΤΡΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Υστερα από τις μεγάλες πολεμικές καταστροφές, αλλά και από την εξέλιξη της ανθρώπινης συνειδήσεως, ή ανάγκη της **Υγειονομικής** αναδιοργανώσεως του τόπου μας ξεπροβάλλει σαν το πρώτο, το σπουδαιότερο μεταπολεμικό πρόβλημα. Αν πρόκειται να εξακολουθήσει την πορεία του ο πολιτισμός με σκοπό να δημιουργεί ολοένα και καλύτερους όρους για τη ζωή και το βίο του ατόμου και του συνόλου, στην πρώτη γραμμή θα στέκεται πάντα ή **υγεία**, που αποτελεί φανερό προϋπόθεση για την εξυπηρέτηση κάθε άλλης ανθρώπινης ανάγκης και φιλοδοξίας.

Στην Ελλάδα είναι σε όλους γνωστή ή έλεεινή κατάσταση της υγείας των κατοίκων. Άπάνω στην προπολεμική ύλική και οργανωτική ανεπάρκεια των φροντίδων για την υγεία, και τη μεγάλη φθορά που προκαλούσαν ή έλονοσία και ή φυματίωση, ήρθε να προστεθεί ή απερίγραπτη κακοπάθεια της κατοχής και της έθνοκτόνου επαναστάσεως που κλονίσει πια και τα θεμέλια της βιολογικής ύποστάσεως των Ελλήνων. Ο ύποσιτισμός, ή καταστροφή της στεγάσεως, ή έλλειψη φαρμάκων, νοσηλευτικής περιθάλψεως και κάθε άλλης προϋποθέσεως της υγείας, οδήγησαν το δοξασιμένο αυτό λαό σε κατάσταση τέτοια, ώστε απερίφραστα να επιτρέπεται να υποστηριχτεί, πως την πρώτη του και βασική **έθνική διεκδίκηση** αποτελεί ή αποκατάσταση της υγείας του.

Σε μία μελέτη που πρόκειται σε λίγο να κυκλοφορήσει εκθέτουμε τις σχετικές με την «Υγειονομική οργάνωση της χώρας» σκέψεις, γνώμες και προτάσεις μας. Με βάση την Ελληνική πραγματικότητα και τις οικονομικές δυνατότητες του τόπου οραματιζόμαστε μία, απ' όλες τις πλευρές **συντονισμένη** οργάνωση όλων των παραγόντων που χρησιμεύουν για την ικανοποιητική αντιμετώπιση τόσο της **Δημόσιας Υγείας** όσο και της **Ιατρικής Αντιλήψεως**. Στο ίδιο πλαίσιο ανήκει βέβαια και ή **εκπαίδευση** κάθε σχετικού με την υγεία όργανου, και πρώτα πρώτα

του **γιατρού**. Άλλωστε μονάχα μέσα στο περιεχόμενο της Υγειονομικής οργάνωσης βρίσκονται και τα ιατρικά διδακτικά μέσα, τα **εργαστήρια** δηλαδή και τα **νοσοκομεία**. Πιστεύοντας στη μεγάλη ανθρωπιστική κατεύθυνση κάθε ακαδημαϊκού ιδανικού και ιδίως του **ιατρικού**, πρέπει να προσπαθήσουμε να δοθεί στο γιατρό όχι μονάχα ή σύμφωνη με τις ανάγκες απαιτήσεως της επιστημονικής προόδου **σχετική κατάρτιση**, αλλά και ή αναγκαία **πνευματική σύνθεση** που ταιριάζει στην αποστολή του. Οι γιατροί μας δεν πρέπει να παρουσιάζονται σαν περιορισμένα μυαλά με ξερή επαγγελματική κατάρτιση που αποδίδει ύλη άχωνευτη και ρηχή σκοπιμότητα. Χρειάζεται να διαλέγονται προσεκτικά από την εποχή του σχολείου και ν' αποτελούν την κατάλληλη πνευματική και ήθικη πρώτη ύλη, όσοι πρόκειται να βαστάξουν στους ώμους τους τη βαριά ευθύνη της ανθρώπινης υγείας. Χρειάζεται όμως και ή ακαδημαϊκή εκπαίδευση που διαμορφώνει την κοινωνική χρησιμότητα του γιατρού να είναι και από την τεχνική και από την πνευματική πλευρά ανάλογη. Άλλά και κάτι άλλο ακόμα προέχει. Να παρέχονται δηλαδή σ' όποιον σπουδαστή δεν ευτύχησε να βρει στο οικογενειακό του περιβάλλον την ανάλογη στον επιστήμονα **οικονομική** προϋπόθεση και **κοινωνική ανατροφή**, σπουδαστή όμως που δε στερείται τα προσόντα της ιατρικής σταδιοδρομίας, όλα τα μέσα κατοικίας και διατροφής, που θα τον αποσπάσουν από τα βήματα της γνωστής τρώγλης όπου κατοικούσε ως τώρα και θα του δώσουν τη σωματική άντοχη και στην κοινωνική περιωπή που χρειάζεται για την εκπλήρωση του προορισμού του. Για να κατορθωθεί όμως απ' εδώ κι εμπρός να μορφώνονται καλύτερα οι γιατροί μας, δε θα είναι πια αρκετή μονάχα ή **Ιατρική Σχολή** του **Εθνικού** μας Πανεπιστημίου στην **Αθήνα**. Πρέπει πρώτα ή **Σχολή** αυτή ν' αποσυμφωρηθεί, ώστε να μπορέσουν ν' ασκηθούν τελειότερα οι μελλοντικοί γιατροί

μας, πράγμα πού μονάχα με τὸ μοίρασμα τους σὲ μικρότερες ομάδες καὶ με τὴν ὑποχρεωτικὴν διδακτικὴν χρησιμοποίησιν τῶν *ὕφηγητῶν καὶ ἐκτάκτων καθηγητῶν* μπορεῖ νὰ κατορθωθεῖ.

Ἔστερα χρειαζόμαστε καὶ ἀκαδημαϊκὰς θέσεις γιὰ ὄσους νεώτερος ἐπιστήμονες ἀξίζουν νὰ προβιβαστοῦν στὶς ἀκαδημαϊκὰς βαθμίδες. Μ' αὐτοὺς θὰ προοδεύει ὁλοένα ἡ ἱατρικὴ ἐπιστήμη καὶ ἡ μεγάλη ἀνθρωπιστικὴ καὶ κοινωνικὴ ἀπόδοσὴ τῆς στὸν τόπο μας. Ἄντι ὅμως νὰ δημιουργοῦνται μετέτοιον σκοπὸν προσωπικὰς ἔδρας στὴ μοναδική μας ὡς τώρα Ἱατρικὴ Σχολή, πού ἔγινε ὑπερτροφικὴ καὶ χάλασε τὸ πρόγραμμά της, εἶναι καὶ ἄπ' αὐτὴ τὴν πλευρὰ προτιμότερο νὰ ἰδρῶνται τουλάχιστον ἄλλη μιὰ Ἱατρικὴ Σχολὴ στὴ Θεσσαλονίκη (ὅ,τι ἔγινε τὴν ἐποχὴ τῆς κατοχῆς εἶναι ἀπαράδεκτο) καὶ ἕσως καὶ ἄλλα παραρτήματα τῶν Ἱατρικῶν Σχολῶν στὶς ἐπαρχίες. Ἔτσι θὰ μοιραστοῦν οἱ φοιτηταὶ καὶ θὰ κατορθωθεῖ ν' ἀσκηθοῦν τελειότερα. Κάθε ἱατρικὴ σχολὴ ἀποτελεῖ συνάμα καὶ σπουδαῖο *πνευματικὸν Κέντρο*, χρήσιμο στὴν ἀναγκαῖα ἀποσυμφόρηση τῆς πρωτεύουσας, πού ἔχει καταντήσῃ ὡς τώρα ἡ μοναδικὴ ἐστία τῆς πνευματικῆς κινήσεως τοῦ τόπου, ἀλλὰ καὶ κάθε ἀνταγωνισμοῦ καὶ ἀναρχίας.

Τὶς σκέψεις γιὰ τὴν ὁργάνωσιν τῶν Ἱατρικῶν μας Σχολῶν τις ἐκθέτομε στὴ μελέτη μας. Ἄς σταθοῦμε ὅμως λιγάκι ἐδῶ, μπρὸς στὴν παλιὰ μας Ἱατρικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Δὲ σκοπεύω βέβαια νὰ συζητήσω τις λεπτομέρειες πού προκάλεσαν κάποια κατάρπωση τοῦ γόητρον τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τοῦ Ἐθνικοῦ μας Πανεπιστημίου. Ἡ κατάρπωση ὅμως αὐτὴ ἀποτελεῖ μιὰ θλιβερὴ ἀλήθεια, φανερὴ σ' ὅλον τὸν κόσμον, πού χρειάζεται ἐξήγησιν καὶ κάποια δικαιολογία τῆς κακοδαιμονίας τοῦ παρελθόντος. Λίγη παρελθοντολογία δὲν εἶναι ἄγονη, ὅταν βοηθεῖ στὴν ἀναγνώρισιν κ' ἔτσι στὴ διόρθωσιν τοῦ κακοῦ.

Πρέπει λοιπὸν νὰ ὁμολογηθεῖ πρῶτα, πὼς ἡ Πολιτεία δὲν ἀναγνώρισε ἔμπροσθα ὡς τώρα οὔτε τὴν ἐθνικὴν καὶ κοινωνικὴν περιουσίαν πού διεκδικεῖ ἡ Ἱατρικὴ Σχολὴ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου οὔτε καὶ τὴ σημασίαν τοῦ ἔργου πού ἐπιδιώκει ὁ σκοπὸς τῆς.

Ἱατρικὴ Σχολὴ σημαίνει *πνευματικὸν ἐργοστάσιον* γιὰ ὅσα ὄργανα παρέχουν στὴν κοινωνίαν τὴν πολυτιμότερη βοήθειαν, τὴν *προστασίαν τῆς υγείας τῆς*. Ποιὸς θεσμὸς μπορεῖ ν' ἀποτελεῖ πιδ ζωτικὴ προϋπόθεσις γιὰ τὴν ἀτομικὴν ὑπόστασιν τοῦ πολίτη ἀπὸ τὴν Ἱατρικὴν Σχολὴν πού σύμφωνα πάντα μετὰ τὴν ἀδιάκοπην πρόοδον τῆς ἐπιστήμης ἀποβλέπει στὴ διατήρησιν τῆς υγείας καὶ τῆς ζωῆς; Δὲν μπορεῖ ν' ἀμφισβητηθεῖ τὸ «*Primum vivere, deinde philosophare*».

Μὲ τὴ ζωογόνα ἀποστολήν τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς θὰ ἔπρεπε λοιπὸν νὰ στηθεῖ ἀπὸ τὴν Πολιτείαν σὲ ἐξαιρετικὸν βῆθος καὶ πλαίσιον ὥστε ν' ἀποδίδει ὅσα ἀπαιτεῖ ὁ προορισμὸς τῆς. Σὲ κανέναν ἄλλον ἐκπρόσωπον τῆς πνευματικῆς ἀποδόσεως καὶ τῆς οὐσιαστικῆς ἀνθρώπινης βοήθειας δὲ δίνει ἡ κοινωνία, ὁ φτωχὸς καὶ ὁ πλούσιος, ὁ ἀδύνατος καὶ ὁ δυνατός, ὁ ἄρρωστος καὶ ὁ γερός, ὁ ἀγράμματος καὶ ὁ σοφὸς τόση σημασία, ὅση δίνει στὸν γιατρόν, περιμένοντα ἄπ' αὐτὸν τὴ σωτηρίαν τῆς ζωῆς του.

Πὼς ἐξηγεῖται ὅμως τὸ ὅτι ἡ Πολιτεία δὲ λογάρισε τόσο ἀναμφισβήτητες ἀλήθειαι; Καὶ δὲν τις λογάρισε, ἀφοῦ οἱ περισσότεροὶ ἐκπρόσωποι τῆς ὡς τώρα, οὔτε τὴν ἠθικὴν ὑπόστασιν καὶ τὴν εὐθύνην τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς σεβάστηκαν, οὔτε καὶ τῆς ἔδωκαν τὰ μέσα πού χρειάζονται στὸ σκοπὸν τῆς. Καὶ δὲ σεβάστηκαν τὴν ἠθικὴν ὑπόστασιν τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς καὶ τὴν εὐθύνην τῆς, ἀφοῦ δὲν ἔπαψαν ν' ἀνακατεῦνται σὲ ζητήματα πού ἡ ἀντιμετώπισή τους ἀνήκει μονάχα στοὺς μύστες τῆς ἐπιστήμης.

Δὲν ἔπαψε ἡ Πολιτεία νὰ ἐκβιάζει συνειδήσεις καὶ νὰ ἐπιβάλλει αὐθαίρετες ἀποφάσεις, πού εἶχαν γι' ἀποτελεσμα καὶ νὰ διαφθείρουν τὸ ἦθος τῶν ἐκπροσώπων τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς καὶ νὰ πολλαπλασιάσουν τὴν εὐθύνην τους γιὰ πράξεις πού τὴν ἀπομάκρυναν ἀπὸ τὸ σκοπὸν τῆς καὶ τὴ ζητούμενη ἀπόδοσίν του. Τὸ ὅτι ἡ Πολιτεία δὲν ἔδωκε στὴν Ἱατρικὴ Σχολὴ ὅσα μέσα χρειάζεται γιὰ τὸ σκοπὸν τῆς, τὸ φανερόντων σὰν εὐγλωττοὶ μάρτυρες τὰ ἐργαστήρια καὶ οἱ κλινικῆς τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου, πού οἱ ἐγκαταστάσεις τους κατάντησαν ἀληθινὰς *παρωδίας καὶ γελοιογραφίας!*

Ἄν ὅμως ἡ θλιβερὴ κατάρπωση τοῦ

γόητρον τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς ὀφείλεται στὴ φθαρτικὴν ἐπέμβασιν τῆς Πολιτείας, δὲν εἶναι βέβαια ἀνεύθυνοι καὶ οἱ ἱερεῖς τοῦ τεμένους τῆς Ἑλληνικῆς Ἱατρικῆς Ἐπιστήμης. Αὐτοὶ σὰν «ἄτομα» ἀφήνουν τὰ ἔχνη τους ἀπάνω στοὺς θεσμοὺς καὶ τὴν ἀπόδοσίν τους, μαζί μετὰ τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ πού πάντα μαζεύει ἀλύπητα ἡ ἢ συνισταμένη κάθε ἀνθρώπινης δράσεως.

Ἡ καθηγητικὴ, βέβαια, παρηγορία εἶναι ἀσυμβίβαστη μετὰ μιὰ *μισθοδοτικὴν ὑπαλληλικὴν συνείδησιν* ἑτοιμὴ νὰ ὑποχωρεῖ σὲ κάθε πίεσιν, πράγμα πού ὅμως δὲ σημαίνει κ' ὅλας, πὼς ὁ καθηγητὴς μετὰ τὴν μεγάλην πνευματικὴν ἀποστολήν πρέπει νὰ χάνει τὸν καιρὸν του μεταβάλλοντα τὸν ἑαυτὸν του πότε σὲ ἥρωα καὶ πότε σὲ θῦμα γιὰ νὰ κατορθῶναι ν' ἀντιμετωπίζει κάθε τόσο τις κακὰς ἐπεμβάσεις τῆς Πολιτείας. Ὅταν μιὰ μέρα λείψουν οἱ κακὰς πολιτικὰς ἐπεμβάσεις καὶ ἀποκτήσουν οἱ καθηγηταὶ τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς σωστοὺς Νόμους, πραγματικὰς Κλινικὰς καὶ καλὰ Ἐργαστήρια, χωρὶς νὰ ἀναγκάζονται νὰ δέχονται συναλλαγὰς γιὰ νὰ κατορθῶναι ν' ἀνταποκρίνονται στὴν ἀποστολήν τους, δὲ θὰ ὑπάρχει πιά καμιά δικαιολογία γιὰ νὰ ξεπέφτουν ἀπὸ τὴν περιουσίαν τους, καὶ μαζί τῆς οὔτε καὶ τὸ γόητρον τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς, τὸ τόσο πολῦτιμον γιὰ τὴν Πολιτείαν καὶ τὴν Κοινωνίαν.

Ἡ ὁργάνωσις ὅμως τῶν Ἱατρικῶν Σχολῶν μας δὲ στηρίζεται μονάχα στὰ πρόσωπα καὶ τὰ τεχνικὰ μέσα. Ἡ πείρα ἔδειξε πὼς ἀνάμεσα στὰ αἴτια τῆς κακοδαιμονίας πού ἐπικράτησε ὡς τώρα, εὐθύνεται καὶ ὁ *ὀργανισμὸς τοῦ Πανεπιστημίου*, ἐπειδὴ εἶναι ὁμοιόμορφος γιὰ ὅλες τις Πανεπιστημιακὰς Σχολὰς. Φανερόντες εἶναι, ὡστόσο, οἱ μεγάλες διαφορὰς τῆς κάθε μιᾶς τους (Θεολογικὴ, Φιλοσοφικὴ, Νομικὴ, Φυσικομαθηματικὴ, Ἱατρικὴ).

Νομοθετήματα καὶ λειτουργικὰς διατάξεις πού ἴσως νὰ ταιριάζουν στὴ λειτουργίαν μιᾶς Σχολῆς δὲν εἶναι πάντα χρήσιμα καὶ γιὰ τις ἄλλες. Ἀκόμα περισσότερον ἐπειδὴ οἱ κατηγορίαι τῶν ἐπιστημῶν πού ἐπιτρέπουν τὴν κατανομήν τῆς γενικῆς ἐπιστήμης σὲ Πανεπιστημιακὰς Σχολὰς δὲν ἔχουν μονάχα διαφορετικὸν τεχνικὸν περιεχόμενον, παρὰ καὶ ὁ τρόπος τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς προαγωγῆς τῆς

ἐπιστήμης καὶ ἡ ὁργάνωσις καὶ ὁ προβιβασμὸς τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ προσωπικοῦ καὶ ἡ σχέση του μετὰ τὴν λειτουργικὴν ἀπόδοσιν εἶναι τόσο διαφορετικὰ πράγματα, ὥστε ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ διαφορετικὰ ρυθμιστικὰ μέτρα σὲ κάθε Σχολή.

Γι' αὐτὸ ἔχω τὴ γνώμη, πὼς ἡ Ἱατρικὴ Σχολὴ πρέπει νὰ ἀποκτήσῃ *δικὸν τῆς ὀργανισμὸν*. Ἐξωρισμένον ἀπὸ τις ἄλλες Σχολὰς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ σύμφωνα μετὰ τὴ φύσιν τῆς Ἱατρικῆς ἐπιστήμης καὶ τις ἀνάγκαις τῆς. Τότε μονάχα θὰ κατορθῶσιν ν' ἀνταποκριθεῖ καλύτερα στὸ σκοπὸν τῆς, χωρὶς νὰ ἐμποδίζει τὴν λειτουργίαν τῶν ἄλλων Σχολῶν, καὶ χωρὶς καὶ ἡ δικὴ τῆς λειτουργία νὰ ἐμποδίζεται ἀπὸ διατάξεις ἀντίθετες πρὸς τὴν ἐπιδιωκόμενὴν ἀπόδοσίν τῆς. Ἐννοεῖται πὼς ὁ εἰδικὸς ὀργανισμὸς τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς πρέπει νὰ συντονιστεῖ καὶ μετὰ τὸ γενικὸν ὀργανισμὸν τοῦ Πανεπιστημίου, ὥστε ὁρισμέναις γενικὰς διατάξεις του νὰ ἰσχύουν καὶ γιὰ τὴν Ἱατρικὴ Σχολήν. Ἀπαραίτητη ὅμως γιὰ τὴν ὁμαλὴν λειτουργίαν τῆς θὰ εἶναι καὶ ἡ κατοχύρωσις τῆς καθολικῆς *αὐτοτέλειάς τῆς*, ὥστε νὰ εἶναι οἱ ἀποφάσεις τῆς *σεβαστὰς ἀπὸ κάθε κυβέρνησις, καὶ νὰ μὴν ἀνακατεῦνται στὸ ἐπιστημονικὸν ἔργον ἢ πολιτικὸν*. Ὅσο γιὰ τὰ ἔξοδα πού θ' ἀπαιτηθοῦν γιὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς ὑγειονομικῆς ὀργανώσεως καὶ, μέσα σ' αὐτήν, τῆς ἱατρικῆς καὶ νοσηλευτικῆς ἐκπαιδεύσεως, πρέπει νὰ ἐλπίζομε πὼς μετὰ τις μεγάλες ὑπηρεσίες πού ἀδιάκοπα στὴν ἱστορίαν πρόσφερε ἡ Πατριδα μας στὴν ἀνθρωπότητα, *τὸ πρόσφατον αἷμα μας* θὰ ἐξασφαλίσῃ τοὺς πόρους τοῦ *ἐθνικοῦ εἰσοδήματος* πού θὰ ἐπιτρέψουν, ὅστε ἀπὸ ἕναν αἰῶνα φυτοζωίας καὶ ὑλικῆς ἀνεπάρκειας, ν' ἀποκτήσῃ ὁ τόπος μας τις ὑλικὰς προϋποθέσεις πού προσδοκᾷ ἡ βιολογικὴ ὑπόστασις τῶν Ἑλλήνων. Ἡ ἀπαίτησις αὐτὴ ἀποτελεῖ ἕνα ἀπὸ τὰ μεγάλα καὶ ἀκλόνητα ἐπιχειρήματα *τῶν Ἐθνικῶν μας διεκδικήσεων* πού ἐπιβάλλεται νὰ ἐκπληρωθοῦν μετὰ κύριον σκοπὸν ν' αἰξηθεῖ στὸ φτωχὸν τοῦτον τόπον τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα καὶ νὰ νοικοκυρευτεῖ τὸ ὀργανωτικὸν χάος πού ἐπικρατοῦσε ὡς τώρα. Στὴν περίπτωσιν αὐτὴ πιστεύω ὅτι, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὴν μελέτην πού μνημονεύω πάρα πάντων οἰκονομικὰ μέσα γιὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς βασικῆς προϋποθέσεως κάθε ζωῆς.

δηλαδή της **υγείας**, θά κατορθωθεί να προσφέρονται δίχως καμιά δυσκολία **από τὸν ἴδιο τὸν λαό**.

Βρισκόμαστε σήμερα σὲ μιὰ μεγάλη καμπὴ τῆς ἱστορίας μας, καὶ κλείνει ἕνα βασανισμένο παρελθόν, γιὰ νὰ στραφεῖ ὀλόκληρη ἡ προσοχή μας πρὸς τὸ μέλλον, πὺν φωτίζεται ἀπὸ τὴ λάμψη τῆς πρόσφατης ἀλκῆς τῶν Ἑλλήνων. Τελειώνει μιὰ περίοδος ἀπὸ κακοδαιμονίες καὶ ἀνοίγονται διάπλατες οἱ πόρτες σ' ὅσους θά χρησιμοποιήσουν στὴν εἰρηνικὴ προσπάθεια τὶς ἀρετὲς πὺν οἱ ἴδιοι φανέρωσαν στὰ πεδία τῆς μάχης. Ὁ λαὸς πὺν νίκησε τὸ σπαθί, τὴ σκλαβιά καὶ τὴν πείνα, πρέπει νὰ προσαρμόσει τώρα τὴ δύναμή του ἐκείνη καὶ στὴν εἰρηνικὴ ἐκπολιτιστικὴ

ὑποχρέωση, πὺν μονάχος του γέννησε μὲ τὶς ὑπέροχες ἠθικὲς ὑποθήκες του. Πρέπει ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς νὰ νιώσει **συνειδητὰ** καὶ βαθιὰ πόση ἀξία κρύβει μέσα του τὸ αἷμα πὺν θριαμβευτικὰ θυσίασε γιὰ τὴ λευτεριά του, καὶ σὲ ποιά θέση εἶναι ἀξίος νὰ κἀθειται μέσα στὴν ἀνθρώπινη κοινωνία. Τὴν ἀνάγκη αὐτὴ πρῶτοι, βέβαια, πρέπει νὰ τὴ νιώσουν ἐκεῖνοι σ' ὅσους ὁ ἔνδοξος λαὸς θά ἐμπιστευτεῖ τὴν τύχη του. Αὐτοὶ πρῶτοι πρέπει νὰ βοηθήσουν στὸ ν' ἀνταλλάξουμε τὸ θανατηφόρο ὄπλο τόσων **ἀμυντικῶν** πολέμων, μὲ τὴ ζωογόνο πνοὴ πὺν χαρίζει ἡ υγεία, τὸ πνεῦμα, ἡ ἠθικὴ καὶ ἡ εὐθύνη, ὥστε νὰ προχωρήσουμε στὴν ἀναδημιουργία τοῦ δοξαμένου τόπου μας.

ΑΝΤ. ΑΘ. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ

Υφηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΤΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

Συμπληρώνονται αὐτὲς τὶς ἡμέρες 4 χρόνια ἀπὸ τὸν καιρὸ πὺν τὰ νικηφόρα ἑλληνικὰ στρατεύματα ἀτένιζαν ἀπὸ τὰ κορφοβουνιά, πὺν εἶχαν φθάσει, τὰ πετρελαιοφόρα πεδία τῆς Ἀλβανίας.

Ἡ ἐμφάνιση πετρελαίου ἦταν γνωστὴ ἀπὸ τὰ ἀρχαιότατα χρόνια, δταν τὰ ἀναβλύζοντα φουικά καύσιμα ἀέρια σιὸ Ρεσουλάνι καὶ οἱ πετρελαιοπηγὲς τοῦ Ρόμοι (καὶ τὰ δύο στὴν περιοχὴ τοῦ Ἀδλῶνας) λατρεύονταν σὰν ἱερὸ πῦρ.

Οἱ πρῶτες ἀπόπειρες τῆς Ἰταλίας νὰ διεισδύσῃ σὲ Ἀλβανικὴν περιοχὴ γίνθηκαν τὸ 1913, τὸν καιρὸ πὺν ἡ Τουρκία ἄρχισε νὰ ἐκτορίζεται ἀπὸ τὰ Βαλκάνια. Τότε στάλθηκε ἐκεῖ ἀπὸ τὴν «Ἰταλικὴ Ἐταιρεία γιὰ τὴν πρόοδο τῶν Ἐπιστημῶν» μιὰ «ἐπιστημονικὴ» ἀποστολή, στὴν ὁποία συμμετεῖχε ὡς γεωλόγος ὁ Dal Piaz. Στὴν ἐκθεσὴ του (1915) ἐπέστησε τὴν προσοχὴ στὴν ἐμφάνιση βιτουμερίων στὴν περιοχὴ τῆς Κούτσοβα, βορειότερα ἀπὸ τὸ Βεράτι. Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ πρῶτου πολέμου καὶ τῆς ἰταλικῆς κατοχῆς τοῦ Ἀδλῶνος, οἱ Ἰταλοὶ ἔκαμαν μιὰ ἐρευνητικὴ γεώτρηση στὴ Δρασχοβίτσα, ἀπὸ τὴν ὁποία γιὰ κάμποσα χρόνια παραγόταν μικρὴ ποσότητα πετρελαίου. Τὸ 1921 γίνεται ἡ πρῶτη σοβαρὴ προσπάθεια γιὰ

ἐρευνα πετρελαίου μὲ τὴν παραχώρηση πὺν γίνθηκε στὴν D' Arcy Exploration Co, Ltd, ἑταιρεία πὺν ἐλέγχεται ἀπὸ τὴν Ἀγγλοπερσικὴ Ἐταιρεία Πετρελαίων. Ἀργότερα δοθήκανε κι' ἄλλες παραχωρήσεις καὶ μιὰ ἀπ' αὐτὲς σιὸς Ἰταλικὸς Κρατικὸς Σιδηροδρόμος. Ἀλλὰ μὲ τὸν καιρὸ ἡ μιὰ μετὰ τὴν ἄλλη ὄλεσ οἱ Ἐταιρεῖες ἀποσύρθηκαν καὶ τὸ πεδίο ἔμεινε ἐλεύθερο σιὸς Ἰταλοῦς. Ἡ ἐρευνα καὶ ἡ ἐκμετάλλευση γίνθηκε ἀπὸ τὴν Azienda Italiana Petroli Albania (A.I.P.A) πὺν διαδέχθηκε τὸς Κρατικὸς Σιδηροδρόμος. Ὡς τὶς 30 Ἀπριλίου 1933 ἀπὸ τὶς 65 ἐρευνητικὲς γεωτρήσεις πὺν γίνθηκαν, μὲ συνολικὸ βάθος 36.000 μέτρα, οἱ 48, μὲ βάθος 23 000 μέτρα, ἔγιναν ἀπὸ τὸς Ἰταλοῦς.

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἀβησσυνιακοῦ πολέμου καὶ τῶν κυρώσεων πὺν ἀκολούθησαν, ἡ δραστηριότητα σιὶς ἐρευνητικὲς ἐργασίες καὶ ἡ προσπάθεια ἐντατικότερης ἐκμετάλλευσης αὐξάνουν αἰσθητὰ. Ὡς τὸ 1937 εἶχαν γίνῃ 200 γεωτρήσεις. Ἀλλὰ ἡ κύρια ἐρευνητικὴ καὶ παραγωγικὴ δουλειὰ ἔγινε μετὰ τὴ στρατιωτικὴ κατάληψη τῆς Ἀλβανίας τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1939.

Τὸ κύριο πετρελαιοφόρο πεδίο βρῖσκε-

ται σιὸν κάτω ροῦ τοῦ ποταμοῦ Δέβολη, κάπου 4 χιλιόμετρα σὲ εὐθεία γραμμὴ πρὶν ἀπὸ τὴ συμβολὴ του σιὸν Σεμῆνη. Ἐκτείνεται στὸ μᾶκρος τῆς ἀριστερῆς ὀχθῆς τοῦ ποταμοῦ, ὅπου βρῖσκονται τὰ χωριά Κούτσοβα, Πολοβίνα καὶ Γκέγκε, σὲ πλάτος μεγαλύτερο ἀπὸ ἕνα χιλιόμετρο καὶ σὲ μᾶκρος 5—6 χιλιομέτρων, καὶ ἐξακολουθεῖ στὴ δεξιὰ ὀχθῆ ὡς τὸ λόφο ὅπου βρῖσκεται ἡ Κοζάρα.

Ἡ πετρελαιοφόρος λεκάνη κατέχει ἔκταση 7.000 στρεμμάτων καὶ τὰ ἐλαιοφόρα στρώματα βρῖσκονται σὲ βάθος 600 ὡς 800 μέτρων. Τὰ ἀποθέματα τῆς περιοχῆς ὑπολογίστηκαν ἀπὸ μιὰ ἐκτίμηση σὲ 12 καὶ ἀπὸ μιὰν ἄλλη σὲ 15 ἑκατομμύρια τόνους.

Ὡς τὸ 1940 εἶχαν ἀνοιχτεῖ κάπου 500 πηγάδια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὰ 445 ἦσαν παραγωγικά. Ἡ ἀπόρρυξη γινόταν μὲ 25 γεωτρομητικὲς μηχανὲς μεγάλης ἀποδόσεως πὺν ἄνοιγαν κάπου 140 πηγάδια κάθε χρόνο. Ἡ παραγωγή πετρελαίων ἦταν στὴν ἀρχὴ ἀσήμαντη. Τὸ 1929 ἔφτανε τὸς 3.060 τόνους καὶ ὄλο καὶ μεγαλύτερα. Σίγουροι ἀριθμοὶ εἶναι γνωστοὶ μόνο ὡς τὸν Ἰούλιο τοῦ 1939, καὶ τὸ μόνο θετικὸ κριτήριον γιὰ τὴν κατοπινὴ ἐξέλιξη τῆς παραγωγῆς εἶναι ἡ σύγκριση τῶν τριῶν τελευταίων ἐξαμήνων. Ἡ παραγωγή τῶν τελευταίων ἐτῶν ἦταν:

1935 11.330 τ. 1938 I - VI 41.226 τ.
1936 48.330 τ. 1938 VII - XII 71.395 τ.
1937 87.910 τ. 1939 I - VI 104.752 τ.

Λέγεται ὅτι σιὶς ἀρχὲς τοῦ 1940 ἡ παραγωγή εἶχε φθάσει τὸς 19.000 τόνους κάθε μῆνα καὶ ὅτι προβλεπότανε γιὰ τὸ χρόνο ἐκεῖνο παραγωγή 300.000 τόννοι.

Στὴν περιοχὴ τοῦ Δέβολη ἔγιναν πολλὲς ἐγκαταστάσεις, ὅπως σταθμὸς παραγωγῆς ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας, συννεργεῖα ἐπισκευῶν, χημικὰ καὶ γεωλογικὰ ἐργαστήρια κλπ.

Γιὰ τὴ μεταφορὰ τοῦ πετρελαίου φτιάχτηκε τὸ 1936 ἀπὸ τὴν Κούτσοβα ὡς τὸ Κρονόρι, κοντὰ σιὸν Ἀδλῶνα, ὑπόγεια σωλήνωση μὲ διάμετρο 20 ἑκατοστὰ καὶ μὲ συνολικὸ μῆκος 74 χιλιόμετρα. Μὲ 4 ἐνδιάμεσους σταθμοὺς ἄντληση ἡ σωλήνωση μπορεῖ νὰ μεταφέρει 1000 τόνους τὴν ἡμέρα. Σιὸν Ἀδλῶνα τὸ πετρέλαιο

ἀποθηκεύεται σὲ ὑπόγειες δεξαμενὲς ἀπὸ ὅπου φορτῶνεται σὲ δεξαμενόπλοια. Οἱ ἐγκαταστάσεις γιὰ τὴ φόρτωση μποροῦσαν νὰ παρέχουν 8.000 τόνους τὸ δεκάωρο.

Τὸ 1936 ἡ ΑἰΡΑ εἶχε ἀναλάβῃ τὴ συμβατικὴ ὑποχρέωση πρὸς τὴν Ἀλβανικὴ Κυβέρνηση νὰ ἐγκαταστήσῃ διυλιστήριον πετρελαίου σιὸν Ἀδλῶνα. Ἀντὶ γι' αὐτὸ ἰδρύθηκαν δύο διυλιστήρια σιὸν Λιβόρνο καὶ τὸ Μπάρι πὺν κατεργάζονταν τὸ Ἀλβανικὸ πετρέλαιο.

Τὰ τελευταῖα χρόνια ἡ ἐρευνητικὴ προσπάθεια τῶν Ἰταλῶν εἶχε ἐπεκταθεῖ καὶ σὲ ἄλλα πεδία.

Ἐταὶ εἶχαν ἐπισημανθεῖ σὰν ἐπιδοφόρες οἱ περιοχὲς τοῦ χωριοῦ Πάθος ΝΑ. τοῦ Φιερίου καὶ ἡ περιοχὴ τῆς Κρούγιας.

Στὴν περιοχὴ τοῦ Πάθος εἶχε ἀνακαλυφθεῖ ἀπὸ τὴν Ἀγγλοπερσικὴ Ἐταιρεία πετρέλαιο σὲ βάθος 270 μέτρων. Μετὰ τὴν ἀποχώρηση τῆς Ἀγγλικῆς ἑταιρείας εἶχε ἀναγνωρισθεῖ ἀπὸ τὴν ΑἰΡΑ ἔκταση 2.500 στρεμμάτων πὺν παρῆχε βάσιμες ἐλπίδες γιὰ τὴν ὑπαρξὴ πετρελαίου. Τὸ 1941 ἔγινε πρόβλεψη νὰ ἀνοιχτοῦν στὴν περιοχὴ αὐτὴ 600 νέα πηγάδια. Γιὰ τὴν περιοχὴ τῆς Κρούγιας, τῆς ὁποίας ἡ ἐπιδοφόρα ἔκταση εἶναι 30 000 στρέμματα, προβλεπόταν ἀρχικὰ ἡ ἀπόρρυξη 700 πηγαδιῶν. Οἱ συνολικὲς προβλέψεις γιὰ τὶς δύο περιοχὲς ἦταν 3.000 γεωτρήσεις. Γιὰ τὴν ἐκτέλεση τοῦ ἐρευνητικοῦ αὐτοῦ προγράμματος ἡ Ἰταλικὴ κυβέρνηση εἶχε ἐγκρίνει πίστωση 50 ἑκατομμυρίων λιρετῶν μοιρασμένων σιὰ χρόνια 1941 ἔως 1943.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1942 δημοσιεύτηκε γιὰ πρῶτη φορὰ ἡ πληροφορία ὅτι ἀνακαλύφθηκε στὴν περιφέρεια τῆς Κρούγιας καὶ νέο κοίτασμα πετρελαίου πὺν σὲ μερικὰ πηγάδια παρουσιαζόταν ἀπὸ τὸ βάθος τῶν 20 μέτρων.

Πληροφορίες γιὰ τὰ ἀποθέματα ἡ τὴν ἐκμετάλλευση τῶν δύο αὐτῶν περιοχῶν δὲν ὑπάρχουν. Ἐγινε μόνο γνωστὸ πὺς ἡ Ἰταλία εἶχε τὴν ἐλπίδα νὰ πάρῃ ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ κοιτάσματα ἄλλους 1.200.000 τόνους πετρελαίου κάθε χρόνο. Ἄν οἱ πληροφορίες αὐτὲς εἶναι πραγματικὲς, ἡ Ἀλβανικὴ παραγωγή πετρελαίου θά ἔφτανε τὸ 1,5 ἑκατομμύριον τόνους κάθε χρόνο.

Δ. ΞΑΝΑΛΑΤΟΥ Δρ. Φ.

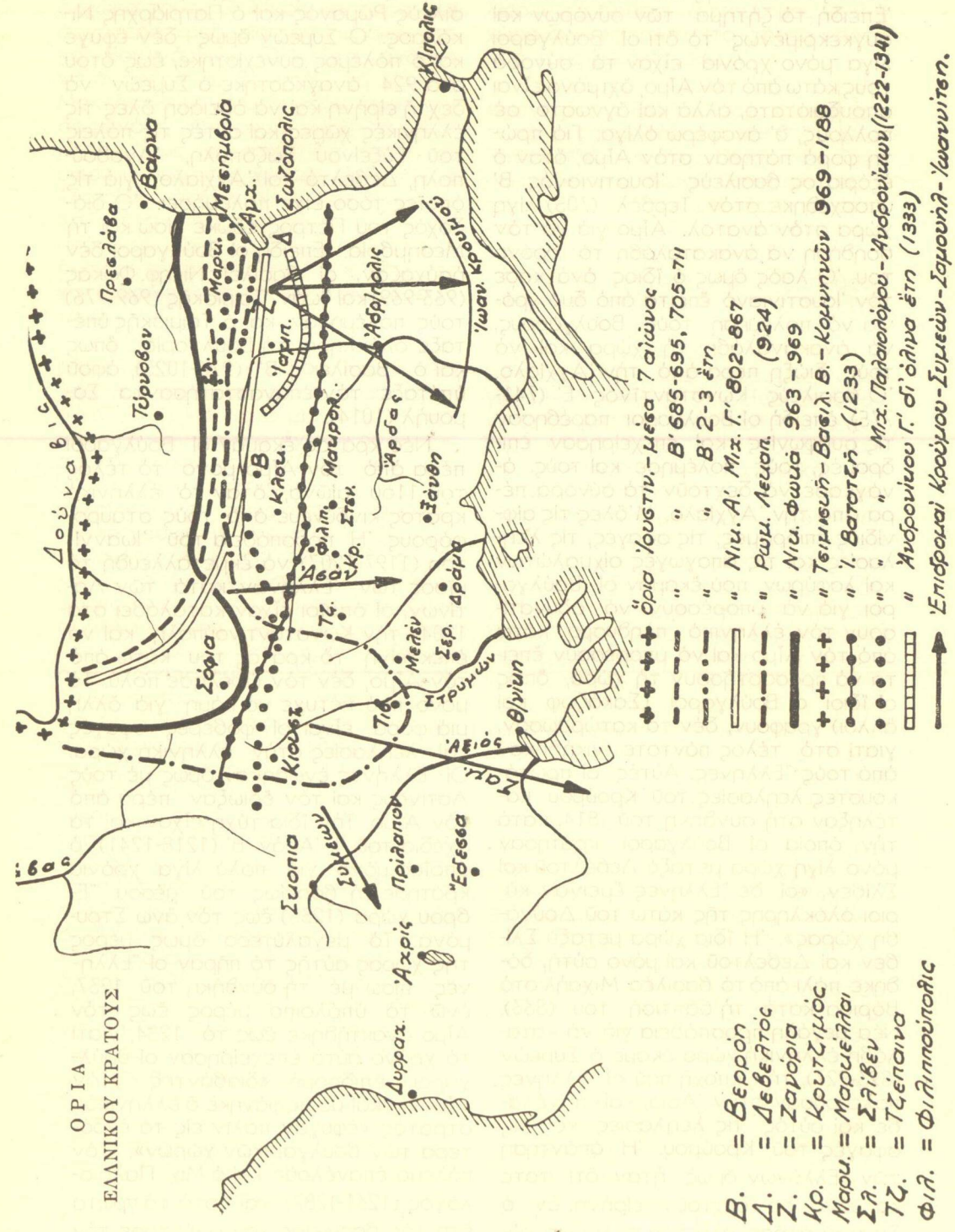
ΤΟ ΝΟΥ ΜΑΣ ΠΡΟΣ ΒΟΡΡΑΝ

Η γεωγραφική θέση της χώρας μας προσδιορίζει και τις ανάγκες μας. Για να ζήσουμε είναι ανάγκη να μπορούμε να κυκλοφορούμε ελεύθερα στη θάλασσα και να έχουμε ασφαλισμένα τα βόρεια σύνορά μας. Όσες φορές ο ελληνικός λαός εξασφάλισε αυτά τα δύο, όχι μόνο είχε κράτος, αλλά δημιούργησε και μεγάλο πολιτισμό. Στο σύνολο μεγαλύτερος ήταν και θα είναι ο κίνδυνος στις βόρειες χώρες και στα εκεί σύνορά μας. Μόνο όταν στη Μακεδονία εγκαταστάθηκε μόνιμα ο ελληνισμός και σταμάτησε η κάθοδος νέων λαών, δημιουργήθηκε ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός και μόνο όταν ο Φίλιππος εξασφάλισε τα βόρεια σύνορά του διαδόθηκε ο ελληνικός πολιτισμός έως τα βάθη της Ασίας. Οι Έλληνες της Μακεδονίας και Θράκης έγιναν έτσι οι φρουροί του ελληνικού λαού και πολιτισμού. Το εκφράζει άριστα ο πρεσβευτής των Ακαρνάνων στη Σπάρτη Λυκίσκος (Πολύβ. Θ' 35-38): «Ποίας και πόσης τιμής, λέγει, δεν είναι άξιοι οι Έλληνες της Μακεδονίας, οι οποίοι περνούν τό μεγαλύτερο μέρος της ζωής τους στους αγώνες έναντίον των βαρβάρων και εξασφαλίζουν έτσι την ήσυχία στους άλλους Έλληνες; Αν δεν πολεμούσαν αυτοί, συνεχίζει, οι άλλοι θα ζούσαν σ' ένα διαρκή και μεγάλο κίνδυνο. Τουτό, λέγει πρέπει να το έννοήσουν καλά όλοι οι Έλληνες και να πάψουν τους εμφύλιους πολέμους και να δέλουν μάλιστα μερικοί να συμμαχήσουν με τους Ρωμαίους. Πρέπει να καταλάβουν αυτοί, ότι μιά συμμαχία με άλλοφύλους έχθρους, μπορεί μόν να τους βοηθήσει να Ικανοποιήσουν τα μίση τους, οδηγεί όμως στην ύποδούλωση «πάσης Ελλάδος» και επομένως και των ίδιων».

Δυστυχώς τα λόγια του Λυκίσκου δεν βρήκαν τη δέουσα απήχηση και σέ λίγο όλόκληρη ή Ελλάδα έγινε ρωμαϊκή έπαρχία. Πέρασαν αρκετοί

αίωνες ώσπου μπόρεσε ο ελληνικός λαός να ξαναδημιουργήσει δικό του κράτος που έζησε χίλια χρόνια. Πολλοί υποστηρίζουν τη γνώμη, ότι ή μεγάλη διάρκεια του χρωσιέται στο ναυτικό του, ότι ήταν δηλ. μιά θαλασσοκρατία. Αναγνωρίζουμε τέλεια την αξία της θάλασσας και του ναυτικού, πιστεύουμε όμως μαζί, ότι ναυτικό κράτος χωρίς αρκετή ένδοχώρα είναι αδύνατο να ζήση. Ο καλύτερος κριτής για τις βασικές ανάγκες ενός κράτους είναι ή ιστορία του. Η δική μας Ιστορία μάς διδάσκει, ότι αν δέλουμε να ζήσουμε δεν πρέπει να παραιτηθούμε ούτε από τη θάλασσα, ούτε και από την απαραίτητη για τη ζωή μας ένδοχώρα στη Βαλκανική. Τό μεσαιωνικό μας κράτος έζησε χίλια χρόνια, όπως αυτοί οι Βούλγαροι γράφουν, γιατί προσπάθησε με κάθε τρόπο και κράτησε την ένδοχώρα του στη Βαλκανική. Γνώριζαν οι Έλληνες, ότι αν δεν είχαν αρκετή δική τους ένδοχώρα, θα έχαναν και τη θάλασσα. Γι' αυτό και στη Βαλκανική έγιναν οι σκληρότεροι αγώνες και πόλεμοι. Για την απόκρουση των βορείων λαών έχτισε ο Ιουστινιανός εκατοντάδες φρούρια από τό Δούναβη έως τόν Αίμο, τα όποια όμως δεν εξασφάλισε και με αρκετό στρατό, επειδή έστρεψε περισσότερο από όσο έπρεπε την προσοχή του προς τις μακρινές δυτικές έπαρχίες. Για τό λόγο αυτό ακριβώς όμως κινδύνευσε και τό κράτος από τους Άβάρους και σώθηκε χάρις στην αποφασιστικότητα και τη γενναιότητα του λαού και του βασιλέως Ηρακλείου (610-641).

Ο κίνδυνος του κράτους άρχισε να γίνεται μεγαλύτερος από τό τέλος του 7ου αιώνα, όταν τό ελληνικό κράτος επέτρεψε στους Βουλγάρους του Άσπαρούχ να εγκατασταθούν σ' όλίγη χώρα στα νότια των έκβολών του Δούναβη, και από εκεί μπόρεσαν άργότερα να φτάσουν έως τόν Αίμο, τό φυσικό τουτό όχυρό και όριο της

νότιας Βαλκανικής και των δύο λαών. Έπειδή το ζήτημα των συνόρων και συγκεκριμένως το ότι οι Βούλγαροι λίγα μόνο χρόνια είχαν τα σύνορά τους κάτω από τον Αίμο, όχι μόνο είναι σπουδαιότατο, αλλά και άγνωστο σε πολλούς, δ' αναφέρω όλιστα. Για πρώτη φορά πάτησαν στον Αίμο, όταν ο εξόριστος βασιλεύς Ίουστινιανός Β' υποσχέθηκε στον Τερβέλ (705) λίγη χώρα στον ανατολ. Αίμο για να τον βοηθήσει να ανακαταλάβει το θρόνο του. Ο λαός όμως ο ίδιος ανάγκασε τον Ίουστινιανό έπειτα από δυό χρόνια να πολεμήσει τους Βουλγάρους, να ανακαταλάβει τη χώρα και να τους διώξει πέρα από την Άγκιαλο. Ο βασιλεύς Κωνσταντίνος Ε' (741-775), έπειδή οι Βούλγαροι παρέβησαν τις συμφωνίες και έπεχειρησαν έπιδρομές, τους πολέμησε και τους ανάγκασε να δεχτούν τα σύνορα πέρα από την Άγκιαλο. Μ' όλες τις αίφνιδες έπιδρομές, τις σφαγές, τις λεηλασίες και τις άπαγωγές αιχμαλώτων και λαφύρων, που έκαναν οι Βούλγαροι για να μπορέσουν να αδυνατίσουν τον έλληνικό πληθυσμό κάτω από τον Αίμο και να μπορέσουν έπειτα να προσαρτήσουν τη χώρα, όπως οι ίδιοι οι Βούλγαροι (Σακάζωφ και άλλοι) γράφουν, δεν τό κατώρθωσαν, γιατί στο τέλος πάντοτε νικήθηκαν από τους Έλληνες. Αύτες οι πρωτακουστες λεηλασίες του Κρούμου κατέληξαν στη συνθήκη του 814, κατά την οποία οι Βούλγαροι κράτησαν μόνο λίγη χώρα μεταξύ Δεβελτού και Σλίβεν, «οί δέ Έλληνες έμειναν κύριοι όλόκληρης τής κάτω του Δούναβη χώρας». Η ίδια χώρα μεταξύ Σλίβεν και Δεβελτού και μόνο αυτή, δόθηκε πάλι από το βασιλέα Μιχαήλ στο Βόριδα κατά τη βάπτισή του (863). Νέα μεγάλη προσπάθεια για να καταλάβει έλληνική χώρα έκανε ο Συμεών (893-927), την εποχή που οι Έλληνες πολεμούσαν στην Άσία, και έπανέλαβε και αυτός τις λεηλασίες και τις σφαγές του Κρούμου. Η απάντηση των Έλλήνων όμως ήταν ότι τότε και μόνο δά δεχτούν ειρήνη, αν ο Συμεών αφήσει όλη την έλληνική χώρα και φύγει στη δική του, πέρα από

τον Αίμο, όπως του γράφουν ο βασιλεύς Ρωμανός και ο Πατριάρχης Νικόλαος. Ο Συμεών όμως δεν έφυγε και ο πόλεμος συνεχίστηκε, έως ότου στα 924 αναγκάστηκε ο Συμεών να δεχτεί ειρήνη και να άδειάσει όλες τις έλληνικές χώρες και αυτές τις πόλεις του Εύξεινου Σωζόπολη, Άγαθούπολη, Δεβελτό και Άγκιαλο, για τις όποιες τόσο είχε πολεμήσει. Ο διάδοχος του Πέτρος έδωσε πίσω και τη Μεσημβρία. Έπειδή οι Βούλγαροι δεν ήσυχάζαν, οι βασιλείς Νικηφ. Φωκάς (963-969) και Ίωάν. Τσιμισκής (969-976) τους πολέμησαν, και ο Τσιμισκής υπέταξε όλόκληρη τη Βουλγαρία, όπως και ο Βασίλειος Β' (976-1025), αφού υπέταξε τον επαναστατήσαντα Σαμουήλ (1014).

Νέο κράτος έκαναν οι Βούλγαροι πέρα από τον Αίμο μόνο το τέλος του 11ου αιώνα, όταν το έλληνικό κράτος κινδύνευε από τους σταυροφόρους. Η προσπάθεια του Ίωαννίτη (1197-1207) να εκμεταλλευθεί το μίσος των Έλλήνων κατά των Λατίνων, οι όποιοι είχαν καταλάβει στα 1204 την Κωνσταντινούπολη και να επεκτείνει το κράτος του κάτω από τον Αίμο, δεν τον ώφέλησε πολύ. Το μόνο που πέτυχε να κάμη για άλλη μια φορά είναι οι φοβερές σφαγές και λεηλασίες στην έλληνική χώρα. Οι Έλληνες ένώθηκαν όμως με τους Λατίνους και τον έδιωξαν πέρα από τον Αίμο. Την ίδια τύχη είχαν και τα σχέδια του Ί. Άσαν Β' (1218-1241), ο όποιος μόνο για πολύ λίγα χρόνια κράτησε τη βορείως του μέσου Έβρου χώρα (1233) έως τον άνω Στρυμόνα. Το μεγαλύτερο όμως μέρος τής χώρας αυτής τό πήραν οι Έλληνες πίσω με τη συνθήκη του 1237, ενώ τό υπόλοιπο μέρος έως τον Αίμο ανακτήθηκε έως τό 1254, γιατί τό χρόνο αυτό έπεχειρησαν οι Βούλγαροι έπιδρομή «διαβάτες τον Αίμον», και μόλις φάνηκε ο έλληνικός στρατός «έφυγαν πάλιν εις τα ένδότερα των βουλγαρικών χώρων». Τον πόλεμο επανέλαβε και ο Μιχ. Παλαιολόγος (1261-1282), και κατά τα πρώτα έτη τής βασιλείας του ανέκτησε την Άγκιαλο και Μεσημβρία με την έν-

δοχώρα τους. Ο Αίμος και τώρα και άργότερα «μεδόριος ήν Ρωμαίων τε και Βουλγάρων». Έδώ είναι ανάγκη να αναφέρουμε, ότι προς τη Δυτική Μακεδονία μόνο ο Συμεών έπεχειρήσε μεγάλη έπιδρομή, χωρίς να μπορέσει όμως να κρατήσει έστω και μικρό μέρος τής χώρας αυτής. Στο 13ο αιώνα άκόμη, τα σύνορα των δύο λαών ήταν η περιφέρεια τής Σόφιας, από όπου μόνο ληστρικές έπιδρομές έκαναν οι Βούλγαροι προς δυσμάς και γύριζαν «όπισθεν των όρέων των».

Βλέπουμε λοιπόν ότι οι Βούλγαροι μόνο λίγες φορές και για πολύ λίγα χρόνια πήραν έλληνική χώρα στον ανατολ. Αίμο, και μόνο μία φορά πήραν για λίγα πάλι χρόνια ένα μικρό μέρος από την κάτω του Αίμου χώρα. Στο σύνολο δεν κράτησαν οι Βούλγαροι έλληνική χώρα περισσότερο από πενήντα χρόνια, μ' όλες τις έπιδρομές, τις σφαγές και τις λεηλασίες που έκαναν στην έλληνική χώρα, όσες φορές τό έλληνικό κράτος πολεμούσε σ' άλλα μέτωπα. Το λέμε αυτό, γιατί δεν μπορούμε να χαρακτηρίσουμε σαν προσαρτημένη χώρα τα μέρη όπου έφτασαν μια ή περισσότερες φορές κατά τις έπιδρομές. Είναι φυσικό όμως, ότι οι λεηλασίες, οι σφαγές και οι αιχμαλωσίες που έκαναν οι Βούλγαροι στις έλληνικές χώρες, είχαν ως αποτέλεσμα την έξασθένηση του έλληνικού πληθυσμού και τής δύναμης του κράτους. Όλες οι προσπάθειες που έκαναν πολλοί βασιλείς για να αναπληρώσουν τον σφαγέντα ή αιχμαλωτισθέντα έλληνικό πληθυσμό, με τη μεταφορά εκεί άλλων Έλλήνων από άλλες έλληνικές περιφέρειες και οι προσπάθειες για να ανεγείρουν πολλές πόλεις και χιλιάδες χωριά που έκαψαν οι Βούλγαροι, δεν στάθηκαν ίκανές να συγκρατήσουν τόσους έχθρούς, και γι' αυτό στο τέλος υπέκυψε στους Τούρκους και αυτή η πρωτεύουσα, αφού έχασε πρώτα όλη την ένδοχώρα της στη Βαλκανική. Το τέλος του μεσαιωνικού έλληνικού κράτους δεν δά ήταν τόσο σύντομο και τόσο τραγικό, αν όλοι οι βασιλείς φρόντιζαν να έξασφα-

λίσουν τα βόρεια σύνορά μας και η χώρα δεν έλεηλατείτο τόσες φορές από τους Βουλγάρους.

Την τακτική του διωγμού και τής σφαγής των Έλλήνων τη συνέχισαν οι Βούλγαροι και κατά την Τουρκοκρατία, ιδίως μετά τό 18ο αιώνα. Τους μεγαλύτερους διωγμούς όμως άρχισαν όταν έγιναν ελεύθερο κράτος και τους συνεχίζουν μεθοδικώτερα και άγριώτερα μέχρι σήμερα.

Με τη διαγωγή και τις πράξεις αυτές των γειτόνων μας δεν είναι δυνατό να ζήσει η Ελλάδα, αν δεν έξασφαλιστούν τα σύνορά της από βίαιες και προδοτικές έπιδρομές, σφαγές και λεηλασίες. Δεν είναι δυνατό να ζήσει, αν δεν τής δοθεί ένα μέρος γής από όση δικαιούται ιστορικά, έθνολογικά, οικονομικά, στρατηγικά. Την ανάγκη τής ασφάλειας την αισθάνεται περισσότερο ο έλληνικός λαός των βορείων μας έπαρχιών, γιατί είναι ο λαός που, ενώ προσέφερε τα περισσότερα στον έκπολιτισμό των γειτόνων του, έχει υποσθή από τους ίδιους, ιδίως από τους Βουλγάρους, τις περισσότερες σφαγές, λεηλασίες και καταστροφές. Οι Έλληνες που ζούν κοντά στα σύνορα δεν μπορούν να έπιδοθούν ήσυχοι στα έργα τους, όταν βλέπουν πάνω από τό κεφάλι τους έτοιμο τό έχθρικό σπαθί και όπλο να τους ξεριζώσει. Δεν είναι δυνατό ένας λαός που ζή διαρκώς με τό φόβο τής σφαγής τής λεηλασίας και τής πείνας, όπως ζή ο έλληνικός λαός, να είναι ήρεμος και να δημιουργήσει πολιτισμό. Για να αποδιώξει τό φόβο αυτό και για να μπορεί να ζήσει, πολεμά χιλιοτηριδες τώρα ο λαός τής Ελλάδας. Για τό φόβο αυτό πολέμησε και στα 1912-1913 και για τον ίδιο λόγο επαναστάτησε και διχάστηκε άκόμη ο έλληνικός λαός στον περασμένο παγκόσμιο πόλεμο, και ένα μεγάλο μέρος του πολέμησε στο πλευρό των συμμάχων στη Μακεδονία. Για τον ίδιο λόγο ξεσηκώθηκε σαν ένας άνθρωπος στο σημερινό πόλεμο και πολέμησε και δοξάστηκε στην Άλβανία. Και πείνασε και δυστύχησε άφάνταστα ο έλληνικός λαός κατά τη Γερμανοβουλγαρική

κατοχή, αλλά δέν άλλαξε τὸ φρόνημά του καὶ τὴν πίστη του γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τῶν βορείων του συνόρων, καὶ εἶχε τὸν ἐνδουσιασμό καὶ τὴν ἐπιθυμία νὰ συνεχίσῃ τὸν ἐθνικὸ του ἀγῶνα, πράγμα ὅμως ποὺ δέν συνέφερε τοὺς ἐχθρούς μας. Γι' αὐτὸ καὶ φρόντισε ἢ προπαγάνδα τοὺς μετ' ὑποχρῆση καὶ καταχθόνια μέσα νὰ ἀποτρέψῃ τὴν προσοχή μας ἀπὸ τὰ φλέγοντα ἐθνικὰ ζητήματα, τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν βελτίωση καὶ τὴν ἐξασφάλιση τῶν βορείων συνόρων μας καὶ τὴν ὑποχρέωση νὰ συνεχίσουμε τὸν πόλεμο στὸ πλευρὸ τῶν συμμάχων μας μέχρι τῆς τελικῆς νίκης, καὶ νὰ τὴν στρέψῃ πρὸς τὰ ἐσωτερικὰ πολιτικὰ καὶ κοινωνικὰ ζητήματα. Καὶ παρασύρθηκαν ἀπὸ τὴν προπαγάνδα αὐτὴ εὐτυχῶς μόνο πολὺ ὀλίγοι Ἕλληνες ἕως τὸ τελευταῖο ἀντεθνικὸ κίνημα, τὸ ὁποῖο ἔδειξε καὶ στοὺς περισσότερους ὁπαδοὺς του, ὅτι ἦσαν ὄρ-

γανα ξένων καὶ ἐχθρικών συμφερόντων.

Ἄς διδαχτοῦμε ἀπὸ τὸ κίνημα αὐτὸ, ἄς διδαχτοῦμε ἀπὸ τὴν ἱστορία μας, ἀπὸ τοὺς φίλους μας καὶ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἐχθρούς μας καὶ ἄς στρέψουμε τὴν προσοχή μας πρὸς τὸν κίνδυνο τῶν βορεινῶν συνόρων μας, πρὸς τὴν φιλική μας δάλασσα καὶ πρὸς τὴν ἐντατικὴ ἐργασία γιὰ τὴν ἐξασφάλιση καὶ τὴν ἀνοικοδόμησι τῆς χώρας μας καὶ ἄς εἴμαστε βέβαιοι, ὅτι κανεὶς δὲ δά μπορέσῃ νὰ μᾶς ἀδικήσῃ στὸν τόπο μας καὶ δὲ δά μᾶς πάρῃ τὴν ἀναλογία τῶν ἀγαθῶν ποὺ ἀπὸ τὴν ἐργασία μας δικαιούμαστε. Λαὸς ἐλεύθερος ποὺ μπορεῖ, δέλει καὶ ἐπιδιώκει νὰ παράγῃ καὶ παράγει ἀγαθὰ, δά εὐρη καὶ τὸν τρόπο μίας δικαίης διανομῆς. Ἄλλοιμονο ὅμως σὲ ὅποιον ὄχι μόνο δέν ἔχει πολλά νὰ διανεῖμῃ, ἀλλὰ χάνει ἢ καταστρέφει καὶ τὰ ὀλίγα ποὺ ἔχει.

F. ANDERSON

ΡΩΣΣΙΑ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΗ

Ἡ ἑλληνικὴ πολιτικὴ ἀπέναντι τῆς Ρωσσίας πρέπει—ἄσχετα πρὸς ὁποιαδήποτε κοσμοθεωρία ἢ ἄλλους διεθνεῖς συνδυασμούς— νὰ στηρίζεται στὰ ἑλληνικὰ συμφέροντα μόνο, καὶ γι' αὐτὸ πρέπει νὰ εἶναι πολιτικὴ εὐχρηστοῦς φιλίας, συνεννόησος καὶ συνεργασίας. Εἶναι ὅμως ἐνδιαφέρον γιὰ ὄσους θέλουν νὰ μελετήσουν βαθύτερα τὶς σύγχρονες πολιτικὰς ἀντιθέσεις, νὰ γίνονται γνωστὲς καὶ οἱ γνώμες τῶν ἄλλων συμμάχων μας πάνω στὴ νέα πολιτικὴ ἰσορροπία ποὺ δημιουργεῖται ἀπὸ τὴν κατάρρευση τῆς Γερμανίας καὶ τὴν τεράστια ἀνάπτυξη τῆς ρωσικῆς δυνάμεως. Μὲ αὐτὴν τὴν πρόθεση δημοσιεύουμε περὶληψὴ ἀπὸ ἄρθρο τοῦ Ἄγγλου Φ. Ἄντερσον, ποὺ ἔμεινε στὴ Ρωσσία ἀπὸ τὰ 1920 ἕως τὰ 1940. (Παίρνουμε τὸ ἄρθρο αὐτὸ ἀπὸ τὸ Φορντάντλ, ἓνα ἀπὸ τὰ σοβαρότερα ἀγγλικά περιοδικὰ).

Ὅταν ὁ Μεγάλος Πέτρος ἄρχισε νὰ μεταβάλλει μιὰ ἀνατολικὴ Ρωσσία—ποὺ ἔβλεπε πρὸς τὰ ἀνατολικά—σὲ μιὰ ἐξευρωπαϊσμένη Ρωσσία—ποὺ νὰ βλέπει πρὸς τὰ δυτικά—ἡ Εὐρώπη εἶχε περάσει μιὰ περίοδο μὲ κύριο κινητικὸ στοιχεῖο τὸ αἰσθηματικὸν θρησκευτικὸν καὶ πολιτικὸν

ἐλευθερίας καὶ ἔμπαινε σὲ μιὰ νέα περίοδο μὲ κύριο κινητικὸ στοιχεῖο τὰ ὕλικά ἐνδιαφέροντα τῆς ζωῆς, σὲ μιὰ περίοδο ὕλισμου. Ὅλα ὅσα γνωρίζει γιὰ τὴν Εὐρώπη ἢ Ρωσσία, περιορίζονται στὸ περιεχόμενον αὐτῆς τῆς περιόδου, ποὺ ἄρχισε στὰ 1700 καὶ κλείνει τώρα—ἂν δέν ἔχει ἤδη κλείσει.—Στὴν Εὐρώπη μολαταῦτα τὸ παρελθὸν (ἢ ἐπίδραση δηλαδὴ τῶν πρὶν ἀπὸ τὰ 1700 περιόδων ποὺ ἦσαν ἀντιὕλιστικὲς) δέν περιορίζεται σὲ μερικὰ ἴχνη μόνο μέσα στὴν ὕλιστικὴ αὐτὴ περίοδο (1700 ἕως τώρα). Βλέπουμε σ' αὐτὴν καὶ ἀντιλογικὰς—ἐνορμητικὰς—ἐνέργειες ποὺ φανερῶνουν ὅτι καὶ ἄλλες δυνάμεις δροῦν σύγχρονα μὲ τὸν ὕλισμό, οἱ ὁποῖες, μὴ μόνον εἶναι αἰσθητικὲς στοὺς Εὐρωπαίους τριῶν ἡπείρων, δέν εἶναι ὅμως αἰσθητικὲς στὸν μὴ Εὐρωπαῖο ἢ ἐρμηνεύονται λανθασμένα ἀπὸ αὐτόν.

Ἡ Εὐρώπη πέρασε ἀπὸ τέσσερες περιόδους πολιτισμοῦ: τὴ Μεσαιωνικὴ, τῆς Ἀναγέννησης, τῆς Μεταρρυθμίσεως καὶ τῆς Βιομηχανικῆς. Ἄν τώρα ἡ Εὐρώπη μπαίνει σὲ μιὰ νέα περίοδο, ἐνῶ ἡ Ρωσσία

νομίζει ὅτι ἡ Εὐρώπη βρίσκεται ἀκόμη στὴ βιομηχανικὴ (τὴν ὕλιστικὴ δηλαδὴ) ἢ σὲ κάποια προηγούμενη, τότε ὑπάρχει φόβος νὰ συμβεῖ, ὥστε ἡ Σοβιετικὴ Κυβέρνησις νὰ προσπαθεῖ νὰ προστατεύσει τὴ Ρωσσία ἀπὸ ἓνα ἐνδεχόμενον ποὺ δέν πρόκειται νὰ ὑπάρξῃ, καὶ ἔτσι νὰ ἀποτύχει στὸ νὰ ἀναπροσαρμόσει τὴν πολιτικὴν τῆς στὸ νέο προσανατολισμὸ τῆς Εὐρώπης.

Τέσσερα εἶναι τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ ἀπὸ τὰ 1700 καὶ ἔπειτα: 1) ἡ μηχανὴ, 2) ἡ ἐξαπλωτικὴ ἀποικιακὴ τάσις, 3) ἡ τάσις νὰ ἀποσυντεθεῖ ἓνα κοινωνικὸ σύστημα βασισμένον σὲ περιορισμένη παραγωγή καὶ 4) τρεῖς ἀπόπειρες ἀπὸ ἓνα Εὐρωπαϊκὸ κράτος νὰ ἐπικρατήσῃ πάνω στὴν ἡπειρωτικὴν Εὐρώπη (Ναπολέον, Γουλιέλμος Β', Χίτλερ). Ἄν ἐξαίρῃ κανεὶς τὸ τρίτον ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτά, τὰ ὑπόλοιπα εἶναι εὐκολονόητα: δέν περιέχουν πνευματικὰς ἀξίες, ἀλλὰ μόνο τὴν ἐπιθυμία νὰ ἀποκτηθοῦν ὕλικά ἀγαθὰ. Ἡ Ρωσσία βλέπει τὴν Εὐρώπην ὡς ἓνα μαμούθ, μὲ τὸν κόσμον μέσα στὸ στόμα του. Ἡ γελοιογραφία τοῦ καπιταλιστοῦ ποὺ ρουφάει αἷμα, ἐνῶ ἡ ψυχὴ του παθαίνει ἀπὸ ἀτροφία, δέν εἶναι γιὰ τὸ Ρώσσο τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς βιομηχανικῆς περιόδου μόνο, εἶναι τὸ γενικὸν σύμβολον τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Ἀπὸ αὐτὸν τὸν τρόπο τῆς ζωῆς μὲ τὰ ὑψηλὰ ὕλιστικά κριτήρια καὶ τὸ χαμηλὸ ψυχικὸ ἐπίπεδον προσπλάθησαν διαδοχικὰς Ρωσικὰς Κυβερνήσεις νὰ προστατεύουν τὸ Ρωσικὸ λαόν.

1. Ἡ μηχανὴ

Τὸ μεγάλο ἱστορικὸν γεγονός τοῦ 1939 ὅτι ὅλα τὰ κράτη τῆς Βρετανικῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν κήρυξαν πόλεμον ἐναντίον τῆς Γερμανίας, χωρὶς νὰ ἔχουν καμιά ὑποχρέωση πρὸς τὴν Μεγάλην Βρετανία καὶ χωρὶς νὰ κινδυνεύουν ἄμεσα, ἔχει σημασία ποὺ οἱ Ρῶσοι δέν ἦσαν δυνατοὶ νὰ προβλέψουν. Τὰ κράτη αὐτά, ἂν καὶ ἐξευρωπαϊκὰ, αἰσθανθήσαν τὸ ἴδιον ὅπως καὶ ἡμεῖς τὸν κίνδυνον ἀπὸ τὴν ἐπίθεσιν τῆς Γερμανίας ἐναντίον τῆς Πολωνίας. Αὐτὸ ἀποδεικνύει ὅτι ὁ δυτικὸς πολιτισμὸς δέν εἶναι περιορισμένη τοπικὰ, ἀλλὰ παγκόσμιος ἀξία: μολαταῦτα ἡ Ρωσσία τὴ θεωρεῖ ὡς Εὐρωπαϊκὴν: βλέπει τὸ ματεριαλισμὸν του ποὺ τὸν περιφρονεῖ.

τὴν τεχνικὴν του ποὺ τὴν ζηλεύει καὶ τὴν ἐξαπλωτικὴν του τάσιν ποὺ τὴν φοβάται. Οἱ πνευματικὰς ἀξίες δέν ἔχουν ἀξία γι' αὐτὴν: ἀμφιβάλλει γιὰ τὴν ὑπαρξὴν τους.

Ὅταν ἡ Εὐρώπη ἔφτανε μηχανῆς, ὁ Μεγάλος Πέτρος ἔμπαινε στὴ Ρωσσία τὶς μηχανῆς, ἐμπόδισε ὅμως νὰ μπεῖ στὴ Ρωσσία τὸ δημιουργικὸν πνεῦμα ποὺ ἔφτανε αὐτὲς τὶς μηχανῆς. Ὁ Τσάρος ἐνθάρρυνε τὸ ξένο ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα καὶ τὸ χρῆμα νὰ μπεῖ στὴ Ρωσσία, ἀλλὰ μὲ τὴν μυστικὴν του ἀστυνομίαν ἐμπόδισε νὰ μπουῖν τὶς δημοκρατικὰς ἰδέες, ποὺ δημιούργησαν τὸ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα στὴν Εὐρώπην. Τὸ ἴδιον ἐπαναλήφθη ἀπὸ τὸ σοβιετικὸν καθεστῶς.

2. Ἡ ἐξαπλωτικὴ τάσις τῶν Εὐρωπαϊκῶν.

Ἡ ἄποψη ὅμως αὐτὴ τῶν διαδοχικῶν Ρωσικῶν Κυβερνήσεων εἶναι λανθασμένη, μόνο ἂν παραδεχτοῦμε τὸν Εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν ὡς παγκόσμιον, ὅτι δηλαδὴ δέν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ἄλλος πολιτισμὸς παρὰ μονάχα ἓνας, ὁ Εὐρωπαϊκός. Ἄν τουναντίον παραδεχτοῦμε ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι πολιτισμοὶ ποὺ ἡ ἀξία τους τοὺς δίνει τὸ δικαίωμα καὶ τὴν δυνατοῦτητα νὰ ἀναπτυχθοῦν ἐλεύθερα—πράγμα π.χ. ποὺ συμβαίνει μὲ τὴν περίπτωση τῆς Κίνας—τότε ἡ πολιτικὴ τῆς Ρωσσίας νὰ βαστάξῃ τὸ Ρωσικὸν λαόν ἔξω ἀπὸ ξένες πνευματικὰς ἐπιρροὰς γίνεται νοητὴ.

Ἐδῶ βρίσκεται μιὰ πρωταρχικὴ ἄποψη σὲ ὁποιοδήποτε διαπραγματεύσεις μὲ τὴν Ρωσσία. Σὲ τί ἀπὸ τὰ δυὸ ἀποβλέπουμε: σὲ μιὰ Κοινωνία Ἐθνῶν ποὺ νὰ διαπνέεται ἀπὸ τὸ πνεῦμα μὲ τὸ ὁποῖον συνεργάζονται οἱ Ἀγγλοαμερικανοὶ καὶ ποὺ εἶναι τώρα τὸ δραστικὸν στοιχεῖον τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ ἢ θὰ προχωρήσουμε ἓνα ἀκόμα βῆμα, σὲ μιὰ Κοινωνία Πολιτισμῶν ποὺ ὁ κάθε πολιτισμὸς θὰ ἔχει τὸ δικὸν του πολιτικὸν καὶ κοινωνικὸν σχῆμα; Στὴν πρώτη περίπτωση ξαναγυρίζουμε στὴν παλιὰ ἐξαπλωτικὴν τάσιν, κάτω ἀπὸ νέα μορφή. Τουλίσχιστον ἡ Ρωσσία θὰ τὸ θεωρήσῃ αὐτὸ ὡς ἀπειλή ἐναντίον τοῦ τρόπου ζωῆς τῶν Ρώσων. Ἡ δεύτερη περίπτωση δέν μᾶς ἀπαλλάσσει ἀπὸ περιπλοκὰς, γιατί ἡ ἐσωτερικὴ φύσις μέσα στὴν ἔννοια «Κοινωνία» ὅπως τὴ μεταχειρισθήκαμε παραπάνω (Κοινωνία Ἐθνῶν ἢ Πολιτισμῶν)

χει προέλθει από πνευματικές δυνάμεις, για την ύπαρξη των οποίων οι Ρώσοι αμφιβάλλουν.

3. Η άποσυνθετική τάση μέσα στο κοινωνικό καθεστώς.

Όταν ο Λένιν άλλαξε την άποσυνθετική τάση που υπήρχε μέσα στο κοινωνικό καθεστώς (την όποια αναφέραμε στην αρχή) σε καταστροφική, πολλοί στην Εύρωπη παρακολούθησαν το πείραμα με ένθουσιασμό και ελπίδες· γρήγορα όμως είδαν ότι επαναλαμβάνόταν η ίδια περίπτωση του Μεγ. Πέτρου: εισαγωγή της τεχνικής, αποκλεισμός του πνεύματος που γέννησε την τεχνική. Η άμυνα έναντι του Εύρωπαϊκού πνεύματος έγινε η πρωταρχική επιδίωξη, και η παραγωγή οργανώθηκε με σκοπό να υπηρέτησε τις ανάγκες της επιδίωξης αυτής.

Η αναπόφευκτη λογική να διατηρηθεί για το ρωσικό λαό ο ρωσικό πνεύμα ζωής ήταν δυνατότερη από τον εισαχθέντα κομμουνισμό, ο οποίος αναπτύχθηκε στην Εύρωπη από Εύρωπαίους, πριν τον εφαρμοσούν οι Ρώσοι. Η αναπόφευκτη αυτή λογική οδήγησε στην διαδοχική εκκαθάριση των μελών του άρχικου κομμουνιστικού κόμματος, τα όποια δεν διέφυγαν τον έπηρασμό από τις ιδέες του Δυτικού Πολιτισμού με τη φθαρτική τους δύναμη, ιδέες που δεν μπορεί παρά να βρισκόταν μέσα σ' ένα δόγμα φτιασμένο από Εύρωπαίους.

4. Οι απόπειρες να κατακτηθεί ή 'Ηπειρωτική Εύρώπη.

Στις τρεις απόπειρες να κατακτηθεί ή 'Ηπειρωτική Εύρωπη που αναφέραμε, ή Ρωσία ήταν μόνιμα ο φυσικός σύμμαχος της 'Αγγλίας. Ούτε ή 'Αγγλία, ούτε ή Ρωσία θά μπορούσαν να επιζήσουν ως Μεγάλες Δυνάμεις, χωρίς αυτή τη συμμαχία. Ο Τσαρικός δεσποτισμός ήταν ο φυσικός σύμμαχος του τότε 'Αγγλικού λιμπεραλισμού, και ή Κομμουνιστική Δικτατορία είναι σε όμοιους όρους ο φυσικός σύμμαχος των τωρινών 'Αγγλοσαξωνικών δημοκρατιών. Όταν ή επιβίωση από τον κίνδυνο αυτόν θά εξασφαλισθεί, πρέπει να βρεθεί μιὰ νέα βάση για την 'Αγγλορωσική συμμαχία· αλλά για να αποφευχθεί κακή συνεννόηση και παρεξηγήσεις, πρέπει ή κάθε πλευρά της συμμαχίας αυτής

να καταλάβει και να σεβασθεί την άποψη της άλλης. Για να γίνει όμως αυτό πρέπει να ληφθούν υπόψη ακριβώς οι πνευματικές αξίες της κάθε μιὰς πλευράς που τώρα ή αντίθετη πλευρά δεν βλέπει, δεν κατορθώνει να δει μέσα στην άλλη.

Το ζήτημα είναι να κατορθώσουμε να πείσουμε τη Ρωσία ότι δεν κινδυνεύει από τον Εύρωπαϊκό πολιτισμό. Όταν θά καταστραφεί ή Γερμανία, και εμείς θά ξαναγυρίσουμε στη συνηθισμένη μας παραμέληση κάθε πολεμικής προετοιμασίας, και ή Εύρωπη θά είναι μιὰ σκόνη εθνότητων, θά νόμιζε κανείς ότι ή Ρωσία δέ θά φοβόταν πιά. Αυτό είναι λάθος. 'Εμείς θεωρούμε το σημερινό γερμανικό πνεύμα ως έκφραση της θέλησης να καταστραφεί ο Εύρωπαϊκός πολιτισμός. Είναι όμως περισσότερο από πιθανό ότι οι Ρώσοι θεωρούν τους Γερμανούς ως το άποκορύφωμα του ύλιστικού, του τεχνικού και του εξεπλωτικού πνεύματος που χαρακτηρίζει γι' αυτούς (τους Ρώσους) τον Εύρωπαϊκό πολιτισμό, ότι δηλαδή ή Ρωσία και έπειτα από την καταστροφή της Γερμανίας θά φοβάται τη δύναμη του Εύρωπαϊκού πολιτισμού. 'Εμείς όμως λέγοντας Εύρωπαικός πολιτισμός, έννοούμε απλώς Πολιτισμός. Πρέπει λοιπόν να πεισθεί ή Ρωσία ότι δεν έχει τίποτα να φοβηθεί από τις δυνάμεις του πολιτισμού (από αυτό δηλαδή που εμείς έννοούμε πολιτισμό). Μιὰ τέτοια διατύπωση έχει μέσα της πολλή υπερβολή· μπορεί έν τούτοις να βοηθήσει για να βρεθεί μιὰ διέξοδος.

Το πρώτο βήμα είναι να παραδεχτούμε, ότι ο πολιτισμός μας δεν είναι παγκόσμιος και ότι σταματά στα όρια της Ρωσίας. Πριν ακόμα απ' αυτό πρέπει να πεισθεί ή Ρωσία να μη βλέπει τον πολιτισμό μας στο φώς του 18ου και του 19ου αιώνα, όποτε πραγματικά είχε μέσα του το εξεπλωτικό πνεύμα, αλλά ότι ή αντίληψή μας για τη ζωή έχει πνευματικές αξίες αρκετά δυνατές, ώστε να μās κάνουν να απορρίψουμε κάθε ύλιστική άποψη. Το παράδειγμα του κάθε λαού της Βρετανικής Κοινωνίας των Έθνών και της Πολωνίας που αντιμετώπισαν τη Γερμανία ο καθένας μόνος του [ο συγγραφέας του άρθρου λησμόνησε τη μικρή 'Ελλάδα], αποδείχνει είτε ότι υπήρχαν μέσα στην Εύρωπη του 1700—1939

πνευματικές δυνάμεις άγνωστες στους Ρώσους, είτε ότι το πνεύμα της Εύρώπης άλλαξε, και από ύλιστικό γίνεται ιδεαλιστικό.

Η μόνη έλπίδα για καρποφόρο συνεργασία με τη Ρωσία έπειτ' από τον πόλεμο βρίσκεται στο να πείσουμε τη Σοβιετική Κυβέρνηση, ότι ή Ρωσία δεν άπειλείται ούτε άμεσα, από τη σημερινή κατάσταση δηλαδή, ούτε και από την εξέλιξη της σημερινής κατάστασης, γιατί ο Εύρωπαϊκός ή Δυτικός πολιτισμός μεταφορφώνεται και αυτός σήμερα, και αντί να κυριαρχείται από την τάση προς εξέπλωση, εμπνέεται τώρα από το πνεύμα της δημοκρατικής σταθεροποίησης.

Η εξέπλωση στο κοινωνικό και στο πολιτικό επίπεδο έχει φτάσει στο σημεϊο του κορεσμού. Σήμερα σχεδιασμένη εξέπλωση από άτομα, κοινωνική τάξη ή έθνος μπορεί να γίνει μόνο σε βάρος άλλων. Αυτό σημαίνει πόλεμο· πάλη οικονομική, ταξική ή εθνική. 'Εμείς οι Εύπαϊοι έχουμε βαθύτατα πεισθεί ότι, αν δεν παραιτηθούμε από την ύλιστική άποψη του Εύρωπαίου των δύο τελευταίων εκατονταετηριδών, και αν δεν βαλθούμε να δημιουργήσουμε μιὰ σταθερή κοινωνία που να στηρίζεται στη θεληματική συνεργασία, θά καταλήξουμε σε σύγκρουση, που εύκολα θά μεταβληθεί σε έμπολεμο κατάσταση.

Η μεταβολή αυτή του Εύρωπαϊκού πνεύματος δεν όφείλεται σε αδυναμία ή σε εγκατάλειψη στη μοιρολατρεία. Τουναντίον δείχνει ένα δυνατό οργανισμό που προσαρμόζεται στην εξέλιξη. Με τον ίδιο τρόπο και για τους ίδιους λόγους ή 'Αγγλική Αυτοκρατορία μετεβλήθη στην Βρε-

**

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Δημοκρατία σημαίνει να επικρατῆ ή γνώμη των πολλών άφου άκουσῆ και ή γνώμη των λίγων. Έτσι άρχει ο δήμος. Πάνω στην τόσο άπλη βασική ιδέα χτίζεται όλο το περιεχόμενο της δημοκρατίας, όπως στα μικθηματικά, πάνω σε μερικά πολύ άπλά αξιώματα χτίζεται όλο κληρο σύστημα.

Από τη βασική αυτή ιδέα πηγάζουν

τανική Κοινωνία Έθνών. Την τάση προς τη μεταβολή αυτή ή Γερμανία την πήρε για ένδειξη παρακμής του πολιτισμού μας, τώρα όμως θά έχει πεισθεί ότι έσφαλε στους ύπολογισμούς της.

Για να μην άπειλείται πλέον ή Ρωσία πρέπει να φτιάσουμε από την άρχή μιὰ κοινωνική και πολιτική ζωή, που να συμβιβάζεται με το σταμάτημα του εξεπλωτικού πνεύματος· από τη διανοητικότητα των πρωτοπόρων άποίκων που φτιάσαν στην 'Αμερική με το εξεπλωτικό πνεύμα σε άδésποιη γῆ, πρέπει να περάσουμε στη διανοητικότητα των κατοίκων μιὰς Κοινότητας, που έχει πάρε πια μιὰ όριστική μορφή, και δεν υπάρχουν πια άδέσποτα πράγματα.

Η κοσμοθεωρία των Ρώσων για τη ζωή θά είναι για την Εύρωπη ένα ισχυρό κίνητρο στη μεταπολεμική περίοδο. Όσο για μās ή ασφάλεια, στην όποια αποβλέπουμε, θά είναι παγκόσμια και θά παίρνει μέσα και τη Ρωσία.

Ο Ρωσικός λαός έχει διεκδικήσει τα δύο τελευταία χρόνια την αλήθεια, ότι ο άποφασιστικός παράγοντας της επιβίωσης βρίσκεται στις αντιύλιστικές αξίες· και πραγματικά, ή άποτυχία της Γερμανικής εισβολής στη Ρωσία είναι ή καλύτερη άπόδειξη. 'Ελπίζουμε ότι ή Σοβιετική Κυβέρνηση θά μπορούσει, κρίνοντας ανεπηρέαστα την κατάσταση, να πεισθεί ότι ο σημερινός πόλεμος άπόδειξε, πως ο Εύρωπαϊός έχει έπίσης αντιύλιστικές αξίες, με μεγαλύτερη έπίδραση από ό,τι έχει το άτομικό κέρδος και μάλιστα και ή άτομική επιβίωση.

όλα τα προτερήματα και τα έλαττώματα της δημοκρατίας.

Α'. Η ΑΝΤΙΘΕΣΗ ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ.

Το να άκούεται και ή γνώμη των λίγων, το να άναγνωρίζεται δηλαδή ή μειοψηφία, δημιουργεί μέσα στη δημοκρατία την οργανωμένη αντίθεση· ή αντίθεση αυτή είναι κείνη που έγγυάται ότι οι άποφάσεις

θά συζητηθούν προτού παρθούν και ότι οι πράξεις θά ελεγχθούν. Η αντίθεση δύο ιδεών και η συζήτηση πάνω σ' αυτές δεν δείχνει μόνο ποιά από τις δυο είναι η καλύτερη, αλλά—το κυριώτερο—προκαλεί τη γένεση μιάς τρίτης ιδέας καλύτερης και από τις δυο. Η νέα ιδέα, ή νέα κατάσταση θά προκαλέσει την αντίθεσή της και έτσι θά δημιουργηθή άλλη κ. ο. κ. Αυτά τὰ διαδοχικά βήματα που τὰ ονομάζουν «διαλεκτική» είναι ένα κύριο στοιχείο της πρόοδου. Η απόλυτη μοναρχία, ο φασισμός, ή ιδεατή «αταξική» κοινωνία του αναγκαστικού σοσιαλισμού αποκλείουν ή περιορίζουν τη διαλεκτική. Άλλες ένδιαμεσες, πολιτειακές μορφές την περιορίζουν περισσότερο ή λιγότερο· ή δημοκρατία στηρίζεται στην αδέσμευτη διαλεκτική. Δέ δέχεται ότι καμιά σκοπιμότητα πρέπει να περιορίσει την ελευθερία της σκέψης.

Β'. Η ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗ ΠΡΟΣ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ.

Η απόλυτη μοναρχία, ο φασισμός, ή αταξική κοινωνία του κομμουνισμού, του αναγκαστικού σοσιαλισμού δηλαδή, δεν απαγορεύουν έντελώς τη διαλεκτική. Ο καθείς είναι ελεύθερος να προβάλλη νέες ιδέες και να ελέγξει, αλλά μόνο προς ώρισμένες κατευθύνσεις, μόνο σ' ένα ώρισμένο πλαίσιο. Στην απόλυτη μοναρχία ο καθείς μπορεί να συζητήσει, τί ώφελεί και τί βλάπτει το μονάρχη, αλλά κανείς δεν μπορεί να συζητήσει, αν ή τάδε ή ή τάδε ένεργεία του μονάρχη ώφελει ή βλάπτει το λαό. Στην αταξική κοινωνία του αναγκαστικού σοσιαλισμού ο καθένας θά μπορεί π. χ. να συζητήσει αν συμφέρη στη μονιμότητα της πολιτειακής αυτής μορφής να έχουν τα παιδιά ψήφο ή όχι, θά απαγορεύεται όμως να υποστηρίξει κανείς οποιαδήποτε πρόταση που θά έβαζε σε άμφισβόλια ότι ή πολιτειακή αυτή μορφή—που νομίζεται αταξική—δεν είναι ή καλύτερη από κάθε άλλη μορφή πολιτεύματος.

Η δημοκρατία αφήνει ελεύθερη τη συζήτηση προς όλες τις διευθύνσεις. Δέ δέχεται μάλιστα καθόλου ή δημοκρατία ότι τὰ ανθρώπινα πράγματα είναι έτσι καμωμένα από τη φύση, ώστε να μās επιτρέπουν να βάζουμε έμεις την εξέλιξη προς ώρισμένη κατεύθυνση, μέσα σε ώρισμένο δρόμο. Π. χ. στο δρόμο προς την αταξική κοινωνία, Ο αναγκαστικός σοσιαλισμός

έχει ως επιδίωξη την αταξική κοινωνία. Είναι αυτή δυνατή; Δέ θά υπάρχει μιά τάξη άγροτών και μιά τάξη εργατών βιομηχανίας, που θάχουν και κοινά, αλλά και αντίθετα συμφέροντα; Και μέσα στους άγρότες δέ θά υπάρχει μιά τάξη άμπελοφυτών που θάχουν ξεχωριστά συμφέροντα; Όταν ή εργασία διαφορίζεται και οι εργάτες ειδικεύονται, χρειάζεται να εκτιμηθή ή κάθε εργασία για να γίνη μ' αυτή την εκτίμηση ή ανταλλαγή προϊόντων και υπηρεσιών. Εγώ προσφέρω ιδέες, συ προσφέρεις προσωπικήν ικανότητα εφαρμογής των ιδεών, ή δυσκολία είναι στη συσχέτιση της ζήτησης των ποικίλων αυτών υπηρεσιών. Από το άλλο μέρος τρίτος προσφέρει σωματική δύναμη, άλλος προσφέρει θάρρος και αυτοθυσία, όλα αυτά είναι κεφάλαιο, είναι μέσα παραγωγής και μέσα εκμεταλλεύσεως ανθρώπων, όταν υπάρχει κακή θέληση. Το κεφάλαιο μπορεί να είναι ένα κτήμα, πρόβατα, δούλοι, μηχανή, χρήμα... μπορεί όμως να είναι ύγεια, μόρφωση, ρητορική ικανότητα... Το κεφάλαιο, τὰ μέσα παραγωγής δηλαδή, παίρνει χίλιες μορφές. Αν το κεφάλαιο ήταν μόνο το χρήμα, το χωράφι ή τὰ μηχανικά μέσα παραγωγής, τότε ή κατάργηση του ιδιωτικού κεφαλαίου θά μās έφευρε ένα βήμα πιο κοντά προς την αταξική κοινωνία. Άλλά αυτό δεν συμβαίνει.

Στην άρχέγονη κοινωνία κεφάλαιο ήταν ή σωματική δύναμη με άλλες μαζί προσωπικές ικανότητες. Οποιος είχε αυτά κυριαρχούσε κι' εκμεταλλευόταν τους άλλους. Κατόπιν κεφάλαιο έγινε το ποίμνιο. Οι μεγάλοι τσελιγγάδες καταπίναν τους μικρούς και κυριαρχούσαν, όπως σήμερα ή μεγάλη βιομηχανία καταπίνει τη μικρή. Αργότερα ή μεγάλη γεωργική ιδιοκτησία, το φέουδο, εξαφάνισε τους τσελιγγάδες, τους νομάδες· ο πολλαπλασιασμός του χρυσού, ή έφεύρεση του χάρτινου χρήματος, του μεγάλου ανταλλακτικού μέσου, και ή βελτίωση των συγκοινωνιών, ή ευκολία του έμπορου δηλαδή, εξαφάνισε τη δύναμη του φεουδάρχη. Ο μεγαλοβιομήχανος άνέτρεψε κατόπιν τον έμπορο· χάρη στη δύναμη του τύπου, της δημοσιότητας, και των περιπλοκών γενικά της ζωής ο δημογωγός και ο επιτήδειος ανατρέπεται το βιομήχανο. Σήμερα κυριαρχεί ακόμη ο βιομήχανος, ή ακριβέστερα ο μεγαλοεπιχειρηματίας, αρχίζει όμως να ανατέλλει ή εποχή του με-

γάλου δημογωγού και του επιτηδέου. Το προλεταριάτο δεν κατόρθωσε να κυριαρχήσει πουθενά· ή θέση του εργατή καλύτερησε λιγότερο από ό,τι αύξησε ή παραγωγή, ενώ ο μηχανισμός της κοινωνίας, της κρατικής έξουσίας και της παραγωγής έγινε τόσο πολύπλοκος και οι επιτήδαιοι κάνουν χρυσές δουλειές· αυτοί αρχίζουν να αποτελούν τώρα την τάξη των εκμεταλλευτών του λαού. Δεν φαίνεται λοιπόν καθόλου βέβαιη ή αταξική κοινωνία, ή κοινωνία δηλαδή στην οποία όλοι θά είμαστε με ίσα δικαιώματα άπάνω στα μέσα της παραγωγής και δέ θά εκμεταλλευόμαστε ο ένας

τόν άλλον.

Ο αναγκαστικός σοσιαλισμός υποστηρίζει ότι πρέπει να βαδίσουμε προς την αταξική αυτή κοινωνία χαράσσει ένα μοναδικό δρόμο, μās επιτρέπει να βαδίζουμε μόνο πάνω σ' αυτόν, επιτρέπει τη διαλεκτική μέσα σε ώρισμένα μόνο όρια. Αυτός ο περιορισμός, εκτός που δημιουργεί τον πυρήνα του ανελεύθερου στοιχείου που θά ιδούμε σ' άλλη παράγραφο, εισάγει μιά παραμορφωτική δύναμη στη διαλεκτική εξέλιξη, που τὰ αποτελέσματά της δεν μπορεί να προβλεφθούν. (Έχει σενέχεια)

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

ΤΑ ΘΥΜΑΤΑ 'Η κρατική βοήθεια στα ΤΗΣ ΣΤΑΣΕΩΣ θύματα της στάσεως πρέπει να είναι άμεση και

ή βοήθεια της κοινωνίας επίσης. Όσο, είχαν την καλή τύχη να μη πάθουν τίποτε δεν πρέπει εγωϊστικά να λησμονήσουν τη χθεσινή τους άγωνία, μήπως και αυτοί ιδούν το σπίτι τους καμένο, μήπως συλληφθούν και αυτοί για όμηροι. Στα θύματα της στάσεως πρέπει να δοθή ή δυνατότητα να ήρμησουν λίγο από τον πόνο τους, να μη αναπτυχθεί μέσα τους μίσος θανάτου εναντίον των στασιαστών και το παράπονο εναντίον μιάς κοινωνικής καταστάσεως εγωϊστικής και άδιάφορης. Ο λαός μας πληγώθηκε προπάντων ήδικά. Άς καταλάβουν όλοι πόσο βαθιά κατεβαίνει το νόημα αυτό του ήδικού πληγώματος και ή προσπάθειά τους άς είναι άνάλογη. Αν το μέγαρο που στέκεται όρθιο δεν βοηθήσει την καλύβα που έπεσε, ή δημογωγία δά είναι εύκολη και δυστυχώς άποτελεσματική.

ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΛΛΑΛΗΤΗΡΙΟ 'Εξι έβδομάδες ΤΗΣ 14ης ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ έπειτα από το τελευταίο συλ-

λαλητήριο των κομμουνιστών με τους δριμύτατους ρήτορες· έπειτα από τις κηδετές με τις σάλπιγγες και τους χορούς των κοριτσιών που έψαλλαν τὰ πένδιμα έμβατήρια, τις τόσο άριστοτεχνικά οργανωμένες κηδετές που έμοιαζαν περισσότερο με θεατρικές παραστάσεις, είδε ή πρωτεύουσα ένα έντελώς άνοργάνωτο συλλαλητήριο, με ρήτορες χωρίς καμιά ρητορική προσπάθεια και με το λαό βυθισμένο στο πένθος για την έθνική συμφορά, για τους σκοτωμένους και για τους όμηρους. Το να μη παρδή κανένα μέτρο οργανώσεως για ένα τέτοιο παλλαϊκό συλλαλητήριο, ήταν το καλύτερο που μπορούσε να γίνη. Και ή σεμνότητα του σχεδόν άφωνου πλήθους δά είχε τη μεγαλύτερη έπιβολή αν δεν δια-

κοπτόταν από μιά μικρή μερίδα μοναρχικών που έξυμνήτρσαν πολύ άσχημα την ιδεολογία τους επαναλαμβάνοντας με άρκετή έπιμονή και ένοχλητικότητα τὰ συνθήματά τους και διακόποντας συχνά με αυτά τους όμιλητές, ώστε να θυμίζουν λίγο—από πολύ μακριά βέβαια—τις οργανωμένες συνήθειες του Κ. Κ.

ΑΠΟ ΤΟ ΛΟΓΟ Μαδοίνει κανείς τις ΤΟΥ ΤΣΩΡΤΣΙΑ δυσάρεστες πλευρές

της πραγματικής γνώμης που έχουν οι άλλοι γι' αυτόν, όταν συζητώντας μεταξύ τους αναγκασθούν να πούν τη γυμνή αλήθεια, από τη δική τους άποψη. Αν χρησιμοποιήσουμε αυτήν την προοπτική και αφαιρέσουμε τον από τελευταίο μεγάλο λόγο του κ. Τσώρτσιλλ δά όσα αποτελούν το άμεσο κατηγορητήριο εναντίον του ΕΛΑΣ δά βρούμε γνώμες που μās ενδιαφέρουν τόσο πολύ, ώστε δά ήταν χρήσιμο να τυπωθή ο λόγος αυτός και να μοιραστή—σχολιασμένος βέβαια—σε όλην την Ελλάδα. 'Ιδού μερικές περικοπές:

—«Οι έχδροπραξίες έσταμάτησαν εκτός εκεί που δεν υπήρχαν τὰ μέσα να πληροφορηθούν την άνακωχή στην πρωτόγονη αυτή χώρα».

—«... αλλά μάλλον ίσχυροι και άληθεϊς άντιπρόσωποι αυτών των κομμάτων οι άρχηγοί των όποίων είναι πολυάριθμοι και όχι πάντοτε άπαλλαγμένοι από τον κίνδυνο να άποκηρυχθούν...»

—«... Αν έμεις που συζητούμε τώρα έδω είχαμε άλληλοδαγκωδή ενώ ίσχυρίζομαστε ότι συνεργαζόμαστε· αν όλοι βάσαμε στην πρώτη θέση την ομάδα και το κόμμα μας και πουθενά τη χώρα μας· αν όλοι πάνω από την κατανόηση, τη συναδελφουσύνη και το καθήκον, βάσαμε ιδεολογίες και συνθήματα, δά φτάνομε σε έκλογές πολύ γρηγορότερα, από ό,τι γίνονται τώρα». Αυτά τὰ τελευταία αναφέρονται σε μερικούς από τους πολιτικούς μας.

Η ΑΓΓΛΙΚΗ ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ 'Η βίβλος πού ή 'Αγγλ. Κυβέρνηση κυκλοφόρησε σχετικά με τήν κομμουνιστική δεκεμβριανή απόπειρα υπάρχει φόβος νά άδικήσῃ τελικά τήν 'Ελλάδα, γιατί έγκλήματα μικρής σπέρας διαστραμμένων ήγετών και κακούργων έκτελεστών δά καταλογιστούν στον ψυχικό πολιτισμό όλόκληρου του 'Εθνους μας. Είναι έργο έπέιγον τής 'Ελληνικής Κυβερνήσεως νά δημοσιεύσῃ δική της βίβλο, στήν όποία νά δοθῇ μιá εξήγησι, πώς έγινε, ώστε ή χυδαιότητα και ό τρόπος νά πάρουν τήν πρώτη θέση στήν πολιτική μας ζωή.

'Η ελληνική βίβλος πρέπει νά πιστοποιή μέ τρόπο άναμφισβήτητο τις πράξεις και τά έγγραφα πού άποδείχνουν: α) ότι όχι μόνο από λάθη τής ελληνικής ήγεσίας, αλλά προπάντων από λάθη τών συμμάχων μας κοί τή διαβολική και έπαισχυντη τακτική του Κ. Κ. δέν δόθηκε στο δημοκρατικό κόσμο ή δυνατότητα νά όπλισθῇ β) πώς όχι μόνο τό Κ. Κ., αλλά κυρίως μιá μικρή ομάδα άρριβιστών αυτοκαλουμένων σοσιαλιστών πρόδωσε και τήν πατρίδα και τή σοσιαλιστική ιδεολογία και γ) πώς, άκριβώς τό γεγονός ότι τό Κ. Κ. άναγκάστηκε νά καταφύγῃ σέ φρικαστικές πράξεις πού άτιμάζουν τόν άνδρωπο, άποδείχνει ότι στή χώρα μας λείπει κάθε προϋπόθεση για τήν επικράτηση τής κομμουνιστ. ιδεολογίας.

'Η έκδοση μιás τέτοιας βίβλου δά φωτίσῃ τό λαό περισσότερο από πολλές θεωρίες πάνω στήν άνάγκη τών δημοκρατικῶν δεσμών.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Η ΠΟΛΕΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Τά κύρια χαρακτηριστικά τής εξέλιξης του πολέμου είναι τά ακόλουθα:

Οι 'Αμερικανοί πού αρχικά είχαν σκοπό νά έντεινουν τόν πόλεμο εναντίον τής 'Ιαπωνίας έπειτα από τήν ύποταγή τής Γερμανίας, προτίμησαν νά άρχίσουν από τώρα τή μάχη του Ειρηνικού για νά συντομεύσουν τή διάρκεια του πολέμου ώστε νά μπορέσουν έτσι νά συντελέσουν περισσότερο στή διαμόρφωση τής μεταπολεμικής κατάστασης.

Οι Γερμανοί, βλέποντας νά πλησιάζει τό τέλος, θεώρησαν ως μόνη έλπίδα σωτηρίας νά συγκεντρώσουν τή δύναμή τους στο δυτικό μέτωπο νά κερδίσουν έκει μιá άποφασιστική νίκη έξουδετερώνοντας τους 'Αγγλοαμερικανούς για νά μπορέσουν κατόπιν νά χτυπήσουν τους Ρώσους. 'Η προσπάθειά τους είχε για άποτέλεσμα νά άδυνατίσῃ τόσο πολύ τό ανατολικό μέτωπο, ώστε νά έλπίζεται τώρα άποφασιστική τροπή του πολέμου. 'Η συμμαχική

συνεργασία άποδεικνύεται άποτελεσματικότερη από τήν έχθρική στρατηγική τής χρησιμοποίησης τών πλεονεκτημάτων τής κεντρικής θέσεως.

Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ Σέ κάθε συμμαχία είναι φυσικό νά υπάρχουν διαφορές μεταξύ τών κρατών πού διεξάγουν τό πόλεμο. 'Η συνεργασία όμως παραμένει άδιάρρηκτη όταν οι σύμμαχοι θεωρούν έντελώς φυσική τήν ύπαρξη αυτών τών διαφορών και προσπαθούν νά τις λύσουν χωρίς νά έπηρεάζωνται στή γενικότερη πολιτική τους από τήν ύπαρξη τους. Στή χώρα μας βλέπουμε μερικές από αυτές τις διαφορές από πολύ κοντά και έτσι χάνουμε τήν άπόσταση πού χρειάζεται για νά είναι άκριβής ή προοπτική. Οι τρεις όμως μεγάλοι μας σύμμαχοι γνωρίζουν όχι μόνο νά έτιμένουν αλλά και νά ύποχωρούν.

Η ΕΥΡΩΠΗ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΑ 'Όσο πλησιάζει τό τέλος του πολέμου τόσο μεγαλώνουν οι άνησυχίες για τήν ειρήνη. Είναι φυσικό οι άνησυχίες αυτές νά έμφανίζονται έντονότερες στήν 'Αγγλία, γιατί αυτή θά βρεθῇ ύλικά ή πιό άδύνατη από τους τρεις μεγάλους συμμάχους έπειτ' από τόν πόλεμο, άν και τό ήθικό της θά βρεθῇ τώρα πιό ψηλά παρά σέ κάθε άλλη ιστορική περίοδο τής μεγάλης Αυτοκρατορίας.

Στόν τελευταίο λόγο του Τσώρτσιλλ διατυπώνεται έντονωτάτα αυτή ή άνησυχία με τή φράση: Τό κλειδί του προβλήματος βρίσκεται πάντοτε στα σχέδια τής Ρωσίας.

Σχετικά με τή σημερινή ρωσική πολιτική τό «'Εκόνομιστ» γράφει ότι ή ρωσική πολιτική είναι ακόμα ένα δίλημα: όσο διαρκεί ό πόλεμος ύπαγορεύεται από τή στρατιωτική ασφάλεια αυτο δέν εύνόησε τήν έλεύθερη έκφραση τής λαϊκής θέλησης. Τό ζήτημα είναι άν στήν νοτιανατολική Ευρώπη μπορεί νά υπάρξῃ έγγύηση ότι κυβερνήσεις μη κομμουνιστικές μπορούν νά μη είναι άντιρωσικές ή και άν κομμουνιστικές κυβερνήσεις θά είναι όπωσδήποτε φιλορωσικές. 'Η ρωσική πολιτική σχετικά με αυτές τις χώρες είναι ακόμα πειραματική στή μιá χώρα προσπαθεί νά στηρίχθῃ σέ κοινωνική συντηρητική βάση, ενώ τήν καταστρέφει στήν άλλη.

'Ο σέρ Σάμουελ Χόρ γράφει με τό πνευμα ότι έγγύηση ειρήνης μπορεί νά εξασφαλισθῇ άν σ' όλες τις χώρες εξασφαλισθού ένλεύθερες έκλογές. Στή Ρωσία, συνεχίζει, αυτό εξασφαλίζεται από τό Σύνταγμα του 1936 πού δέν εφαρμόστηκε ακόμα. 'Ο Σέρ Σάμουελ Χόρ έκφράζει τή βεβαιότητα ότι τό Σύνταγμα αυτό θά εφαρμοσθῇ μεταπολεμικά. Τόσο πολύ πιστεύει ό Σέρ Σάμουελ Χόρ στο μέσο αυτό ώστε προτείνει τήν δέσμευση τών 'Ενομένων 'Εθνών με μιá σύμβαση ή όποια θά έγγυάται τήν εξασφάλιση τών στοιχειωδών αυτών δικαιωμάτων του έλεύθερου άνθρώπου.